

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Gdańsku

LGD.410.012.03.2022

Pani
Julita Jakubowska
Dyrektor
Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej
w Tczewie

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tczewie
ul. 1 Maja 8
83-110 Tczew

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/22/055 - Wsparcie dla rodzin przeżywających trudności w okresie pandemii COVID-19

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tczewie, ul. 1 Maja 8, 83-110 Tczew, dalej: "MOPS" lub „Ośrodek”
Kierownik jednostki kontrolowanej	Julita Jakubowska, Dyrektor MOPS, od 1 sierpnia 1994 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none"> 1. Organizacja wykonywania zadań związanych z udzielaniem pomocy osobom i rodzinom przeżywającym trudności w okresie pandemii COVID-19. 2. Pomoc realizowana na rzecz osób i rodzin przeżywających trudności w okresie pandemii COVID-19 oraz jej efekty.
Okres objęty kontrolą	Lata 2019-2022 (do 21 września), z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Gdańsku
Kontroler	Joanna Szychalewska, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LGD/83/2022 z 8 czerwca 2022 r. (akta kontroli str.1-3)

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Ośrodek podejmował działania w zakresie wsparcia dla osób i rodzin przeżywających trudności w okresie pandemii COVID-19.

Opracowano i realizowano gminną strategię rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej oraz monitorowano i koordynowano jej realizację. W okresie pandemii prowadzono działania na rzecz wzmocnienia opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą oraz monitorowano losy dzieci z tych rodzin, umożliwiając podjęcie stosownych działań na rzecz ich ochrony przed krzywdzeniem.

W okresie pandemii udzielono pomocy w uzyskaniu mieszkania osobom dotkniętym przemocą w rodzinie oraz potrzebującym niezbędnego wsparcia w zakresie poradnictwa specjalistycznego. Ośrodek zapewnił pomoc w postaci posiłku potrzebującym dzieciom lub w formie zasiłków celowych na zakup żywności. Ponadto zapewniono lokalnej społeczności dostęp do informacji o możliwości uzyskania pomocy. W związku z problemami rodzin spowodowanymi pandemią realizowano programy osłonowe wynikające z rozeznaczonych potrzeb i problemów rodzin, m.in.: „Wspieraj Seniora”, „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej”, „Posiłek w szkole i w domu”.

Ustalone nieprawidłowości polegały na:

¹ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

- niespełnieniu w okresie 2021 – 2022 (I półrocze) wymogu dotyczącego liczby zatrudnionych w MOPS pracowników socjalnych, określonego w art. 110 ust. 11 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej³,
- nieprzeprowadzeniu w dwóch z czterech objętych badaniem spraw dotyczących pracy z rodzinami przeżywającymi trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, wywiadu środowiskowego, przed przydzieleniem rodzinie asystenta rodzinie,
- braku wniosku do Dyrektora Ośrodka o udzielenie jednej rodzinie wsparcia w formie asystenta rodziny,
- niezawarciu w czterech badanych przypadkach dotyczących udzielenia wsparcia w formie rodziny wspierającej, postanowień o zasadach zwrotu kosztów, związanych z udzielaniem pomocy,
- niezatwierdzeniu w powyższych sprawach (brak podpisu Dyrektora) planu pracy, ujętego w kwestionariuszu rodzinnego wywiadu środowiskowego,
- nieprzekazaniu do starosty najbliższego powiatu prowadzącego dom dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży lub zlecającego prowadzenie takiego domu, w terminie 14 dni od dnia wpływu wniosku, skompletowanych dokumentów w sprawie o wydania skierowania do ww. domu,
- wydaniu pięciu decyzji w sprawie udzielenia pomocy w formie pobytu w dziennym domu pomocy⁴, bez wymaganych uzgodnień, tj. nie uwzględniając zakresu usług i zasad ponoszenia odpłatności,
- nieterminowym wydaniu dwóch z pięciu powyższych decyzji oraz braku zawiadomienia strony o każdym przypadku niezłatwienia sprawy w terminie,
- zaniżeniu o 0,7 tys. zł opłaty za pobyt w DDP w jednej z 10 badanych decyzji,
- zmianie jednej decyzji w sprawie zmiany wysokości opłaty bez zgody strony.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe⁵ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Organizacja wykonywania zadań związanych z udzielaniem pomocy osobom i rodzinom przeżywającym trudności w okresie pandemii COVID-19

Opis stanu faktycznego

1.1. W latach 2019-2022 (I półrocze) Ośrodek zapewniał poradnictwo specjalistyczne, w szczególności: prawne, psychologiczne i socjalne rodzinom, które miały trudności lub wykazywały potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych. W poszczególnych latach udzielono: porad psychologicznych - 796 (223, 224, 260 i 89) oraz porad socjalnych - 25 344 (5 715, 8 378, 7 900, 3 351). Ponadto Ośrodek zawarł porozumienie⁶ z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Tczewie⁷ w zakresie udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej, psychologicznej oraz specjalisty pracy z rodzinami kierowanymi przez MOPS. Zapewniano pomoc w formie schronienia doraźnego⁸ - 11 099 (3 967, 4 756, 2 376) oraz tymczasowego⁹ - 1 988 (408, 598, 371, 611).

Ośrodek zapewniał dostępność pomocy w postaci pracy socjalnej. W latach 2019-2021 zawarto 126, 138 i 176 kontraktów socjalnych, a liczba osób w rodzinie objęta

³ Dz. U. z 2021 r. poz. 2268, ze zm. – dalej: „ustawa o pomocy społecznej”.

⁴ Dalej: „DDP”.

⁵ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁶ W dniu 7 stycznia 2020 r.

⁷ Dalej: „PCPR”.

⁸ Ogrzewalnia na terenie Miasta Tczew za lata 2020-2022 (I półrocze).

⁹ Do trzech miesięcy.

kontraktem kształtowała się na poziomie 167, 198 i 272. W 2019 r. Wsparcia w tej formie udzielano również w ramach następujących projektów socjalnych:

- „Społeczna od-nowa” - Regionalny Program Operacyjny Województwa Pomorskiego, Poddziałanie 6.2.1.,
- „Profilaktyka i edukacja zdrowotna pracowników MOPS w Tczewie” - Regionalny Program Operacyjny Województwa Pomorskiego, Poddziałanie 5.4.2.,
- „Pomost do aktywizacji” - Regionalny Program Operacyjny Województwa Pomorskiego, Poddziałanie 6.1.2.,
- „Klub Senior+” - program wieloletni Senior+, z którego skorzystało w 2019 r. - 44 osoby
- „Lokalny System Aktywizacji Społeczno-Zawodowej w partnerstwie tczewskim edycja II” - Regionalny Program Operacyjny Województwa Pomorskiego, Poddziałanie 6.1.1.

(akta kontroli str. 104-161, 227-248, 591-592, 752-762, 820-824, 1853-1855)

W latach 2020-2022 r. realizowano program „Wspieraj Seniora” „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej”, „Opieka wytchnieniowa” oraz „Opieka 75+”, Korpus Wsparcia Seniorów z Funduszu Solidarnościowego.

W okresie objętym kontrolą zapewniono formy wsparcia, przewidziane w ustawie o wspieraniu rodziny¹⁰ na rzecz rodzin w kryzysie opiekuńczo-wychowawczym, tj.: konsultacji i poradnictwa specjalistycznego (psychologicznego) - 351 osób (2019 r. - 79, 2020 r. - 82, 2021 r. - 141, I połowa 2022 r. - 49), usług dla rodzin z dziećmi, w tym usług opiekuńczych i specjalistycznych, pomocy prawnej, szczególnie w zakresie prawa rodzinnego, organizowanie dla rodzin spotkań, mających na celu wymianę ich doświadczeń oraz zapobieganie izolacji (dalej: „grupy wsparcia” lub „grupy samopomocowe”).

(akta kontroli str. 104-161, 227-248, 752-762, 850-1030)

Dyrektor Ośrodka wyjaśniła, że w związku z sytuacją związaną z zagrożeniem zakażenia koronawirusem, w MOPS zachowano ciągłość pracy asystentów rodziny. Pozostawali oni w stałym kontakcie telefonicznym z rodzinami potrzebującymi wsparcia. Monitorowano aktualną sytuację rodzinną, udzielano porad i uzgadniano wspólnie zalecenia, co do prawidłowości funkcjonowania rodziny w środowisku. W okresie pandemii COVID-19 umożliwiono dzieciom kontakt z wychowawcami placówek socjoterapeutycznych poprzez komunikator Messenger.

(akta kontroli str. 591-608, 752-824, 1853-1855)

W poszczególnych latach objętych kontrolą w Ośrodku zgłoszono 15 interwencji kryzysowych (2019-2021 - po cztery interwencje, w 2022¹¹ r. - trzy interwencje). Dyrektor Ośrodka wyjaśniła, że pandemia nie miała wpływu na liczbę interwencji kryzysowych.

(akta kontroli str. 752-762)

W związku z pandemią COVID-19, w okresie od 20 marca 2020 r. do 13 maja 2022 r. w Ośrodku prowadzono dyżury telefoniczne¹². Ponadto Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Tczewie¹³ zgłaszała do Ośrodka osoby przebywające na kwarantannie lub izolacji, które wносиły o wsparcie. W takich sytuacjach pracownik socjalny kontaktował się z rodziną i zbierał informacje o zgłaszanych potrzebach, tj.: wynoszenia śmieci, dostarczenia pakietu żywnościowego, wykupu leków, wyprowadzania psa oraz informacje w zakresie wykazu punktów gastronomicznych

¹⁰ Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2022 r. poz. 447 ze zm.).

¹¹ Od 01 stycznia do 31 maja 2022 r.

¹² Pod nr tel.: 608-697-327.

¹³ Dalej: „PSSE”.

zapewniających dowóz posiłków do domu. W ramach interwencji telefonicznej dostępna była pomoc specjalistyczna. Dyżury pełnili m.in. psycholog, specjaliści pracy socjalnej oraz opiekunowie z Dziennego Domu Pobytu¹⁴.

Ponadto od 1 marca 2020 r. uruchomiono telefon zaufania dla dzieci i młodzieży (nr tel.: 116 111), prowadzony przez Fundację Dajemy Dzieciom Siłę. Młodzi ludzie mogli znaleźć wsparcie przez 24 godziny na dobę, siedem dni w tygodniu.

W okresie objętym kontrolą Ośrodek zawarł umowy ze Stowarzyszeniem na rzecz Bezdomnych Dom Modlitwy „Agape”¹⁵ z siedzibą w Borowym Młynie, Stowarzyszeniem Św. Faustyny „Fides”¹⁶ w Malborku, Stowarzyszeniem Edukatorów i Terapeutów „Zaczarowani”¹⁷ w Koleczkowie, Chrześcijańskim Stowarzyszeniem Dobroczynnym w Gdyni¹⁸, w zakresie udzielenia całodobowego schronienia i wyżywienia osobom bezdomnym. W latach 2019-2022 MOPS zapewnił 70 424 dni pobytu osobom bezdomnym w schroniskach (2019 r. - 17160 osobodni, 2020 r. - 153 344 osobodni, 2021 r. - 19 590 osobodni, 2022¹⁹ r. - 18 330 osobodni).

W czasie trwania pandemii COVID-19 zostały opracowane odpowiednie procedury w zakresie umieszczania osób bezdomnych w schroniskach, które miały na celu zapewnienie ochrony pracowników i podopiecznych placówek przed ewentualnym zagrożeniem. Osoby bezdomne miały dostęp do lekarza pierwszego kontaktu. Przed umieszczeniem w placówce wykonywany był test na obecność COVID-19. Do czasu uzyskania wyniku, osoby bezdomne przebywały w miejscu izolowanym.

MOPS zapewniał pomoc w postaci posiłków dla dzieci w szkołach oraz placówkach wsparcia dziennego, a także dla osób dorosłych w stołówce MOPS i Środowiskowych Domach Samopomocy. W latach 2019-2022²⁰ udzielono 368 635 świadczeń, tj.: w 2019 r. - 134 617, w 2020 r. - 90 153, w 2021 r. - 83 073, w 2022 r. - 60 792.

Dyrektor wyjaśniła, że okres pandemii COVID-19 wpłynął na malejącą liczbę świadczeń z uwagi na tymczasowe ograniczenia w funkcjonowaniu placówek.

W okresie objętym kontrolą funkcjonowały dwa mieszkania chronione, dysponujące łącznie ośmioma miejscami. Mieszkania były przeznaczone dla osób, które ze względu na trudną sytuację życiową, niepełnosprawność intelektualną lub chorobę psychiczną potrzebowały wsparcia w funkcjonowaniu w życiu codziennym. Z mieszkańcami uzgadniane były warunki w zakresie korzystania z mieszkań chronionych. W mieszkaniach tych obowiązywały regulaminy, które określały m.in.: prawa i obowiązki osób korzystających ze wsparcia oraz zasady utraty prawa do zamieszkiwania. Pracownicy socjalni monitorowali sytuację osób korzystających z pomocy. Mieszkańcom zapewniono również wsparcie poprzez kontakt z terapeutami.

W latach 2019-2022 w strukturze MOPS w dziale pomocy instytucjonalnej funkcjonowały:

¹⁴ Psycholog pełnił dyżur pięć dni w tygodniu.

¹⁵ Umowa nr 37/2019 z dnia 16 grudnia 2019 r., nr 27/2020 z dnia 7 grudnia 2020 r., nr 12/2021 z dnia 8 grudnia 2021 r.

¹⁶ Umowa nr 46/2019 z dnia 27 grudnia 2019 r., nr 28/2020 z dnia 7 grudnia 2020 r., nr 12/2021 z dnia 8 grudnia 2021 r.

¹⁷ Umowa nr 47/2019 z dnia 27 grudnia 2019 r., nr 4/2020 z dnia 16 marca 2020 r., nr 29/2020 z dnia 18 grudnia 2020 r.

¹⁸ Umowa nr 14/2021 z dnia 8 grudnia 2021 r.

¹⁹ Stan na dzień 23 czerwca br.

²⁰ Stan na dzień 23 czerwca br.

- zespół opiekuńczy, w skład którego wchodziły: Dzienny Dom Pobytu, zapewniający 80 miejsc, Ośrodek Opiekuńczy oraz Klub „Senior+”²¹, które dysponowały 30 miejscami,
- mieszkania chronione.

Dyrektor wyjaśniła, że w Ośrodku nie działał punkt konsultacyjny tylko dla sprawców przemocy. Prowadzono natomiast poradnictwo w Punkcie Informacyjno-Konsultacyjnym²² dla osób w kryzysie, gdzie udzielano wsparcia, m.in.: porady pierwszego kontaktu, psychologiczne, psychoedukacja, specjalistyczne działania konsultacyjno-interwencyjne, spotkania edukacyjno-motywacyjne, pomoc socjalną, porady prawne.

Poza ww. formami wsparcia zapewniano również pomoc finansową oraz możliwość skierowania do domu pomocy społecznej.

Dyrektor wyjaśniła, że w okresie pandemii COVID-19, w związku z poleceniami Wojewody Pomorskiego, działające w strukturze MOPS ośrodki wsparcia tj.: Dzienny Dom Pobytu, Klub „Senior+”, oraz Ośrodek Opiekuńczy, zmieniły formę pomocy ze stacjonarnej na zdalną. Ponadto wsparcia udzielano w zakresie odpowiadającym potrzebom mieszkańców. Do najczęstszych form pomocy należało: wsparcie finansowe i instytucjonalne, praca socjalna, pomoc rzeczowa oraz poradnictwo specjalistyczne.

Dyrektor wyjaśniła, że w latach 2019-2021 nie realizowano wsparcia w formie rodzin wspierających, gdyż nie pozyskano chętnych do pełnienia tej funkcji. Na terenie Miasta Tczew²³ przygotowano procedurę kwalifikacji rodziny zainteresowanej pełnieniem funkcji rodziny wspierającej. Informację taką umieszczono na stronie internetowej Ośrodka. Efektem powyższego było ustanowienie w 2022 r. czterech rodzin wspierających dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

(akta kontroli str. 591-594, 602-604, 752-824)

1.2. W okresie objętym kontrolą obowiązywały dwie Strategie Rozwiązywania Problemów Społecznych: na lata 2014-2020²⁴ oraz 2021-2027²⁵ (dalej: „Strategie”). W obu Strategiach uwzględniono zagadnienia dot. zapewnienia wsparcia osobom i rodzinom przeżywającym trudności, m.in. w zakresie:

- a) przeciwdziałania zjawisku przemocy i ochrony osób jej doświadczających,
- b) realizacji działań z zakresu wsparcia rodziny i systemu pieczy zastępczej, w tym rozbudowy systemu wsparcia dla rodzin z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi,
- c) poprawy zewnętrznych warunków funkcjonowania rodzin.

W żadnej Strategii nie uwzględniono uwarunkowania pandemii COVID-19.

W Strategiach zaplanowano realizację przez MOPS następujących działań, m.in.:

- diagnozowanie i monitoring sytuacji w rodzinach oraz osób starszych,
- pomoc osobom i rodzinom wymagającym wsparcia, w tym w formie poradnictwa, interwencji kryzysowej, dożywiania, schronienia, materialnej,
- realizację działań interwencyjnych wobec osób stosujących przemoc.

Dyrektor wyjaśniła, że w okresie pandemii COVID-19 zostały zrealizowane cele i zadania wynikające ze Strategii, jednak wymagało to wprowadzenia korekt

²¹ Współfinansowany ze środków Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej.

²² Dostępny w godzinach pracy Zespołu Interdyscyplinarnego.

²³ Dalej: „Miasto”.

²⁴ Uchwała Nr XXXVIII/295/2013 Rady Miejskiej w Tczewie z dnia 31 października 2013 r.

²⁵ Uchwała Nr XXVIII/253/2021 Rady Miejskiej w Tczewie z dnia 25 lutego 2021 r.

w organizacji pracy Ośrodka. MOPS wyposażono w dodatkowy sprzęt oraz środki ochrony przeciwko COVID-19, który zapewniał bezpieczeństwo pracowników i korzystających z pomocy mieszkańców.

Realizację Strategii monitorowano w oparciu o przykładowe wskaźniki realizacji działań dotyczących przyjętych jako cele operacyjne²⁶ m.in.:

- ograniczenia zjawiska ubóstwa,
- przeciwdziałaniu zjawisku przemocy i ochrony osób jej doświadczających,
- realizacji działań z zakresu wsparcia rodziny i systemu pieczy zastępczej,
- poprawy zewnętrznych warunków funkcjonowania rodzin,
- poprawy warunków życia, rozwoju i aktywności,
- zwiększenia świadomości społecznej wobec kwestii niepełnosprawności,
- rozwoju systemu wsparcia na rzecz osób starszych.

Z uwagi na powyższe, corocznie²⁷ sporządzano raport z realizacji celów oraz kierunków działań, który przedkładano Prezydentowi Miasta Tczew. Następnie Prezydent dokonywał oceny realizacji Strategii, którą corocznie do końca czerwca przedkładał na sesji Rady Miejskiej w Tczewie.

Dyrektor wyjaśniła, że pozwalało to na wprowadzenie modyfikacji realizowanych zadań dostosowanych do zmieniających się wewnętrznych oraz zewnętrznych uwarunkowań i możliwości. Ponadto strategia wyznaczała kierunki rozwoju, stanowiąc jednocześnie odniesienie do zmian i działań zmierzających do realizacji celów strategicznych, m.in.: ograniczenie zjawiska ubóstwa, przeciwdziałanie zjawisku przemocy i ochrony osób jej doświadczających, realizacji działań z zakresu wsparcia rodziny i systemu pieczy zastępczej.

(akta kontroli str. 58-248, 832-1229)

1.3. W okresie objętym kontrolą w Mieście obowiązywały dwa programy przeciwdziałania przemocy w rodzinie, mianowicie „Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla miasta Tczewa” na lata 2016-2020²⁸ i na lata 2021-2025²⁹ (dalej: „Programy”). Programy były oparte na następujących zasadach:

- wzajemnej współpracy i współdziałaniu organów władzy publicznej, organizacji pozarządowych i kościołów oraz związków wyznaniowych,
- jawności działań organów władzy publicznej oraz podmiotów realizujących zadania publiczne w zakresie przeciwdziałania przemocy z poszanowaniem godności osoby,
- ochrony dzieci z zachowaniem ich prawa do wychowania się w rodzinie poprzez udzielenie wsparcia.

Głównym celem prowadzonych działań było:

- zmniejszenie rozmiarów zjawiska przemocy domowej,
- zwiększenie kompetencji osób zaangażowanych w działania ograniczające zjawisko przemocy,
- zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie,

²⁶ M.in.: liczba bezdomnych objętych programem wychodzenia z bezdomności (2019 r. - 25, 2020 r. - 33), liczba osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością korzystających z pomocy MOPS w 2021 r. - 95, liczba działań pomocowych wobec osób stosujących przemoc i doznających przemocy (2019 r. - 680, 2020 r. - 738), liczba działań interwencyjnych wobec osób stosujących przemoc w 2021 r. - 11, liczba rodzin objętych poradnictwem specjalistycznym (2019 r. - 79, 2020 r. - 82), liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej (2019 r. - 147, 2020 r. - 169), liczba rodzin objętych pomocą MOPS z tytułu długotrwałej choroby (2019 - 1 085, 2020 r. - 1 076), liczba dzieci objętych działaniami w zakresie wyrównywania szans edukacyjnych w 2021 r. - 2019, liczba osób uczestniczących w programach przeciwdziałania uzależnieniom wśród dzieci i młodzieży 2021 r. - 2 540.

²⁷ Do końca maja za rok poprzedni.

²⁸ Przyjęty uchwałą Rady Miejskiej w Tczewie nr XIII/90/2015 z dnia 26 listopada 2015 r.

²⁹ Przyjęty uchwałą Rady Miejskiej w Tczewie nr XXV/222/2020 z dnia 22 grudnia 2020 r.

- doskonalenie systemu działań, zasad reagowania oraz przepływu informacji w realizacji działań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Cel główny Programów realizowany był w oparciu o następujące cele strategiczne m.in.:

- wzmocnienie potencjału rozwojowego rodziny poprzez: diagnozowanie i monitorowanie warunków życia oraz potrzeb i oczekiwań dot. pomocy rodzinie, świadczenie pracy socjalnej kierowanej do rodziny, realizowanie programów z zakresu dożywiania, aktywizację społeczną i zawodową osób biernych zawodowo oraz bezrobotnych, realizację zadań w zakresie zaspokajania potrzeb mieszkaniowych oraz niwelujących ryzyko eksmisji;
- wspieraniu rodziców w ich funkcjach opiekuńczo-wychowawczych poprzez: wdrożenie programów edukacyjnych, profilaktycznych i terapeutycznych służących rozwojowi rodziny, zapewnienie specjalistycznego wsparcia dla rodzin z dziećmi;
- przeciwdziałaniu zjawisku przemocy i ochrona osób jej doświadczających poprzez: realizację pomocy w formie poradnictwa, wsparcia, schronienia, monitorowanie, analizowanie i identyfikację problemów dot. bezpieczeństwa szkolnego dzieci i młodzieży.

Ośrodek w terminie do dnia 30 kwietnia każdego roku przedkładał Prezydentowi Miasta sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie.

W Ośrodku podejmowano działania w środowiskach zagrożonych przemocą w rodzinie, które miały na celu przeciwdziałanie temu zjawisku, m.in.:

- ✓ w Punkcie Informacyjno-Konsultacyjnym dla osób w kryzysie udzielano wsparcia socjalnego oraz prawnego i psychologicznego,
- ✓ przeprowadzono szkolenia dla przedstawicieli służb zaangażowanych w realizację zadań przeciwdziałania przemocy w rodzinie w zakresie wszczynania procedury „Niebieskie Karty” i wypełniania formularzy „Niebieska Karta” zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta³⁰”,
- ✓ popularyzowano wiedzę na temat zjawiska przemocy w rodzinie oraz jego skutków, m.in. w lokalnej telewizji „TeTka”, w trakcie zorganizowanej 26 listopada 2021 r. konferencji pt.: „Zgodna rodzina to szczęśliwa rodzina”, poprzez konkurs plastyczny „Stop Przemocy”.

Dyrektor wyjaśniła, że efektami podejmowanych działań było m.in.:

- zwiększenie świadomości dotyczącej zjawiska przemocy i możliwych form pomocy, zmiana postaw, przekonań i zachowań mieszkańców wobec zjawiska przemocy (konferencje, szkolenia itp.),
- wzrost liczby osób profesjonalnie pomagających osobom doznającym przemocy i stosującym przemoc w rodzinie poprzez udział w szkoleniach oraz podnoszenie kwalifikacji pracowników instytucji współpracujących w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- zwiększenie skuteczności działań podejmowanych przez przedstawicieli instytucji pomocowych,
- zmniejszenie w latach 2021-2022 (I półrocze) liczby przypadków przemocy w rodzinie w stosunku do lat 2019/2020, wskutek m.in. działań profilaktycznych (ww. konferencja i konkurs plastyczny). Ponadto wyjaśniła, że w okresie pandemii COVID-19, na terenie miasta Tczewa, znacznie wzrosło zjawisko przemocy w rodzinie. Z danych Ośrodka wynikało, że w 2020 r. nastąpił wzrost wpływu

³⁰ Dz. U. Nr 209 poz. 1245, dalej: „rozporządzenie w sprawie procedury NK”.

formularzy „Niebieskiej Karty-A” (dalej: „NK”) o 5%, w porównaniu do 2019 r. Natomiast w kolejnych latach nastąpił spadek liczby wszystkich wypełnionych NK.
(akta kontroli str. 249-364, 832-1229)

1.4. Z wyjaśnień Dyrektora wynika, że pracownicy socjalni dokonywali diagnozy sytuacji osób/rodzin planując pomoc finansową, rzeczową i pracę socjalną, w oparciu o wywiad środowiskowy. Praca socjalna świadczona była na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym: z osobami i rodzinami w celu rozwinięcia lub wzmocnienia ich aktywności i samodzielności życiowej oraz ze społecznością lokalną w celu zapewnienia współpracy i koordynacji działań instytucji i organizacji istotnych dla zaspokajania potrzeb członków tej społeczności. W okresie pandemii COVID-19 najważniejszymi problemami społecznymi występującymi na terenie Miasta były: długotrwała lub ciężka choroba, bezrobocie, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, ubóstwo, bezdomność oraz problemy osób starszych. Łącznie ze świadczeń pieniężnych skorzystało w latach objętych kontrolą odpowiednio: 965 , 1 034 i 987 rodzin.

Potrzeby w zakresie pomocy społecznej, w tym w związku z problemami rodzin w okresie pandemii COVID-19 w przypadku lat 2020-2021, były przedstawiane Radzie Miejskiej w Tczewie w corocznej ocenie zasobów pomocy społecznej³¹.

W odpowiedzi na zdiagnozowane potrzeby, w MOPS realizowano następujące programy Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej, m.in.:

- program „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej” - adresowany do osób posiadających orzeczenie o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, które wymagały pomocy asystenta w wykonywaniu codziennych czynności oraz funkcjonowaniu w życiu społecznym. Asystent pomagał osobie niepełnosprawnej m.in. przy załatwianiu spraw urzędowych, w dotarciu na rehabilitację i zajęcia terapeutyczne, wykonywaniu codziennych czynności. Program finansowany był ze środków funduszu solidarnościowego³²;
- program „Wspieraj Seniora” - wspierający ochronę zdrowia i życia osób powyżej 70 roku życia. W ramach realizacji programu wolontariusze dostarczali osobom starszym niezbędne artykuły podstawowej potrzeby, w tym artykuły spożywcze i środki higieny osobistej. Z programu „Wspieraj Seniora” skorzystało w 2020 r. - 24 osoby, a w 2021 r. - 57;
- program „Posiłek w szkole i w domu” - pomoc w zakresie dożywiania lub w formie zasiłków na zakup żywności. W związku z trwającą pandemią COVID-19 oraz wprowadzeniem zdalnego nauczania w szkołach wnioski osób ubiegających się o wsparcie realizowane było w formie zasiłku celowego na zakup żywności.

Dyrektor wyjaśniła, że dokonywano analizy problemów według potrzeb zgłaszanych przez mieszkańców. Ponadto w okresie pandemii COVID-19 zauważono, że rodziny objęte wsparciem asystenta rodziny nie potrafiły się odnaleźć w sytuacji przebywania dzieci w okresie zdanej nauki w domu. Z uwagi na zalecany dystans ograniczono bezpośrednią kontrolę w rodzinach zarówno ze strony asystenta rodziny jak i pracownika socjalnego. Podczas zdalnych lekcji rodzice nie kontrolowali faktycznego uczestnictwa dziecka w zajęciach. Zdarzały się sytuacje zgłaszania przez pedagogów braku kontaktu telefonicznego z rodzicami.

(akta kontroli str. 104-161, 227-248, 832-1220)

³¹ M.in.: liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej (2020 r. - 1 825, 2021 r. - 1 867), liczba rodzin korzystających ze świadczeń pieniężnych (2020 r. - 1 034, 2021 r. - 987) i ze świadczeń niepieniężnych (2020 r. - 676, 2021 r. - 690), najważniejsze powody udzielania pomocy rodzinom dot.: długotrwałej, ciężkiej choroby (2020 r. - 1 076, 2021 r. - 1 073), bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych (2020 r. - 347, 2021 r. - 385), bezdomności (2020 r. - 504, 2021 r. - 488).

³² Z programu skorzystało w 2020 r. - 20 osób w 2021 r. - 31 osób. Usługi były świadczone w 2020 r. przez 16 asystentów, a w 2021 r. przez 24.

1.5. Miasto realizując zadania z zakresu pomocy i wsparcia dla osób i rodzin przeżywających trudności dysponowało m.in. opisanymi w pkt 1.1. zasobami instytucjonalnymi, obejmującymi: Dzienny Domu Pobytu oraz dwoma mieszkaniami chronionymi.

Ponadto, na terenie Miasta działały dwie organizacje pozarządowe: Fundacja Pokolenia, Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Kryzysami Psychicznymi „Przyjazna Dłoń”, realizujące zadania na rzecz wsparcia osób i rodzin przeżywających trudności. W latach 2019-2021, łączna liczba miejsc w ośrodkach wsparcia wynosiła 458, 286, 304, w tym liczba osób korzystających ze wsparcia wynosiła 477, 327, 339, z tego w:

- dziennych domach pomocy wynosiła 80 w każdym roku, liczba osób korzystających 78, 65, 68;
- klubach samopomocy wynosiła po 45 w latach 2019-2020, 33 w 2021 r., liczba osób korzystających 60, 68, 35;
- ogrzewalniach wynosiła 38 w 2019 r., po 36 w latach 2020-2021, liczba osób korzystających 126, 240, 111.

Dyrektor wyjaśniła, że Miasto dla zapewnienia pełnej realizacji zadań na rzecz pomocy i wsparcia osób i rodzin powinno dysponować:

- wsparciem psychologicznym z terapią rozszerzoną ukierunkowaną na wsparcie osób i rodzin w miejscu zamieszkania,
- większą liczbą pracowników socjalnych/specjalistów pracy socjalnej, z uwagi na duże obciążenie pracą. Niskie wynagrodzenia pracowników nie sprzyjają nowym zatrudnieniom.

Ponadto wyjaśniła, że pandemia COVID-19 wymusiła dodatkowe zadania fakultatywne, na które składały się:

- zakup środków ochrony osobistej, zakup i dystrybucja paczek żywnościowych dla osób przebywających na kwarantannie czy izolacji,
- usługi w zakresie wolontariatu z uwagi na pomoc w okresie kwarantanny czy izolacji,
- realizacja programu rządowego „Wspieraj Seniora”, poprzez dokonywanie zakupów na rzecz seniorów,
- dystrybucja posiłków obiadowych dla mieszkańców z Programu TVN Posiłki – AKCJA TVN. W programie brały udział trzy restauracje. Pomoc udzielano głównie osobom starszym, samotnym oraz bezdomnym,
- transport mieszkańców do punktu szczepień.

(akta kontroli str. 365-574, 613, 832-1229, 2069-2077)

1.6. W związku z pandemią COVID-19 nie nastąpiły zmiany w zakresie celów i zadań MOPS w obszarze wsparcia i pomocy osobom i rodzinom przeżywającym trudności. Dyrektor wyjaśniła, że nadal udzielano wsparcia rodzinom przeżywającym trudności według zgłaszanych indywidualnych potrzeb. Zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie realizował Zespół Interdyscyplinarny ds. Rozwiązywania Problemów Przemocy w Rodzinie³³, we współpracy z przedstawicielami z Komendy Powiatowej Policji³⁴, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie³⁵, Centrum Profilaktyki i Terapii Uzależnień³⁶. Zadania związane ze wsparciem osób i rodzin przeżywających trudności realizowali asystenci rodziny oraz pracownicy socjalni. Ponadto za realizację zadań w zakresie pomocy w formie posiłku dla dzieci i młodzieży z rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej odpowiedzialni byli pracownicy Działu Pomocy Środowiskowej oraz Działu Świadczeń Pomocy Społecznej.

³³ Dalej: „ZI”.

³⁴ Dalej: „KPP”.

³⁵ Dalej: „PCPR”.

³⁶ Dalej: „CPI TU”.

Ponadto wyjaśniła, że w okresie pandemii nie wystąpiły trudności w realizacji zadań związanych z udzielaniem pomocy osobom będącym w sytuacji kryzysowej, w tym w związku z przemocą w rodzinie oraz w pracy z rodzinami przeżywającymi problemy opiekuńczo-wychowawcze.

(akta kontroli str. 104-161, 227-248, 1297-1514)

1.7.1. Pandemia i rosnąca liczba zakażeń koronawirusem wymusiła nowy model pracy socjalnej i organizacji funkcjonowania Ośrodka, m.in.:

- sprawy załatwiano telefonicznie, drogą elektroniczną³⁷, za pośrednictwem poczty oraz poprzez skrzynkę podawczą dostępną w godzinach 8.00-15.15, zlokalizowaną w wejściu głównym budynku Ośrodka;
- wprowadzono pracę w zmienionych godzinach, tj. od 8.00 do 15.15, a pracownicy niepełnosprawni w godz. od 8.00 do 14.00³⁸. Uległy zmianie zasady bezpośredniej obsługi klientów. Osobisty kontakt możliwy był po wcześniejszym telefonicznym uzgodnieniu i umówieniu spotkania w godzinach od 8.30 do 13.30. Wprowadzono możliwość wykonywania pracy w ramach tzw. pracy zdalnej³⁹;
- wprowadzono dyżury telefoniczne pod wskazanym numerem (od 7.15 do 15.15 od poniedziałku do piątku oraz w dni wolne od pracy), dla osób skierowanych na kwarantannę lub izolację, które zgłaszały prośbę o wsparcie⁴⁰;
- czasowo zawieszano działalność w: DDP oraz Klubu „Senior+⁴¹”, placówkach wsparcia dziennego, centrach integracji społecznej, klubach integracji społecznej, warsztatach terapii zajęciowej⁴²;
- uruchomiono bezpłatne dostawy zakupów dokonywanych przez Tczewskich Kurierów Rowerowych⁴³ dla osób powyżej 65 roku życia, a także osób z niepełnosprawnością;
- przeprowadzano telefoniczne wywiady środowiskowe, a w uzasadnionych przypadkach nadal organizowane były wyjścia w teren pracowników socjalnych i asystentów rodzinnych, w celu udzielenia pomocy osobom/rodzinom. Zapewniano również poradnictwo psychologiczne w formie telefonicznej oraz poprzez osobisty kontakt z klientem. Pomoc realizowana była niezwłocznie, poprzedzona umówieniem terminu wizyty;
- wprowadzono dla klientów nowy system wypłaty świadczeń w formie karty przedpłaconej;

³⁷ Pod adresem: <https://mops.tczew.pl/ewnioski>.

³⁸ Zarządzeniem nr 4/2020 Dyrektora MOPS w Tczewie z dnia 23.03.2020 r. zmieniono godziny pracy pracowników MOPS w Tczewie. Zarządzeniem nr 11/2020 Dyrektora MOPS w Tczewie z dnia 24.04.2020 r. nastąpiła zmiana rozkładu czasu pracy pracowników MOPS w Tczewie.

³⁹ Zarządzeniem nr 6/2020 Dyrektora MOPS w Tczewie z dnia 23.03.2020r. wprowadzono Regulamin pracy zdalnej określający zasady wykonywania pracy zdalnej oraz związane z tym prawa i obowiązki pracodawcy i pracowników.

⁴⁰ Pismo z MOPS do Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej z dnia 22 czerwca 2021 r.

⁴¹ Zarządzeniem nr 29a/2020 Dyrektora MOPS w Tczewie z dnia 26.10.2020r. zawieszono działalność Dziennego Domu Pobytu. Zarządzeniem nr 2/2022 Dyrektora MOPS w Tczewie z dnia 27.01.2022 r. zawieszono działalność Dziennego Domu Pobytu oraz Klubu Senior+. Pismem z dnia 08.06.2020 r. poinformowano PSSE w Tczewie o wznowieniu działalności dziennego Domu Pobytu oraz Klubu Senior+ w Zespole Opiekuńczym MOPS w Tczewie.

⁴² Poleceniem z dnia 11 marca 2020 r. Wojewoda Pomorski zawiesił działalność w okresie od 12 marca do 25 marca 2020 r. m.in. placówek wsparcia dziennego, dziennych domów oraz klubów seniora. Działalność ww. placówek była zawieszona łącznie do dnia 24 maja 2020 r. (poleceniami Wojewody Pomorskiego z dnia 25 marca 2020 r., z dnia 10 kwietnia 2020 r., z dnia 24 kwietnia 2020 r. oraz decyzją z dnia 7 maja 2020 r.). Wojewoda Pomorski zawiesił ponownie działalność m.in. dziennych domów i klubów seniora, w tym w placówkach działających w ramach Programu Senior+, od dnia 2 listopada 2020 r. do odwołania (decyzją z dnia 2 listopada 2020 r.). Decyzją z dnia 27 kwietnia 2021 r. polecił stopniowe odwieszanie ich działalności.

⁴³ Zamówienia można było składać od poniedziałku do piątku w godzinach od 9.00 do 12.00 pod nr tel.: 510-360-560.

- od maja 2020 r. wydawano pomoc żywnościową w ramach programu z Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym⁴⁴;
- osoby/rodziny mające trudności zgłaszały się do Ośrodka osobiście, bądź kontaktowały się telefonicznie. Ponadto nadal utrzymywany był kontakt telefoniczny, e-mailowy z kuratorami, przedstawicielami oświaty, pracownikami PCPR, KPP, itp. w ramach udzielanej pomocy;
- koordynowano organizowanie transportu na szczepienia przeciwko COVID-19 dla osób niemogących samodzielnie przybyć do wyznaczonego punktu szczepień z wcześniejszym umówieniem;
- zobowiązano pracowników Ośrodka Opiekuńczego, wchodzącego w skład Zespołu Opiekuńczego MOPS⁴⁵ do powstrzymania się od wykonywania pracy z innymi pacjentami/podopiecznymi, w innych podmiotach leczniczych⁴⁶.

(akta kontroli str. 104-161, 227-248, 1297-1514)

1.7.2. W związku z pandemią nie nastąpiły zmiany w strukturze organizacyjnej oraz zmiany zakresów czynności pracowników. W okresie od października 2020 r. do grudnia 2020 r. pracownik zatrudniony w Wydziale Kadr przekazywał codziennie informację o ilości nieobecnych pracowników, przebywających na kwarantannie. Wprowadzono procedury mające na celu ograniczenie ryzyka zakażeń wirusem SARS-CoV-2 w MOPS, w Ośrodku Opiekuńczym MOPS oraz Dziennym Domu Pobytu⁴⁷.

(akta kontroli str. 14-457, 1297-1514)

1.7.3. W okresie pandemii COVID-19 Ośrodek zapewnił odpowiednie urządzenia oraz środki ochrony osobistej służące ograniczeniu ryzyka zakażenia wirusem SARS-CoV-2⁴⁸. Wprowadzono również rozwiązania zapewniające bezpieczeństwo epidemiologiczne pracowników oraz osób korzystających z obiektów, w tym:

- zapewniono dostęp do środków dezynfekujących dłonie w pomieszczeniach pracy, a w przypadku kontaktu z klientami zastosowano dodatkowe środki bezpieczeństwa, np. przezroczyste osłony,
- zapewniono dostęp użytkownikom obiektu do środków ochrony osobistej, m.in.: rękawice, maseczki, przyłbice, środki dezynfekujące dłonie lub powierzchnie,
- wprowadzono dodatkowe zasady ograniczające ryzyko zarażenia, wietrzono pomieszczenia, zastosowano urządzenia dezynfekujące, wydzielono pomieszczenia do odbywania izolacji.

(akta kontroli str. 104-161, 227-248, 1297-1514)

⁴⁴ Dalej: „FEAD”.

⁴⁵ Wg załącznika Nr 1 do Zarządzenia Nr 2/2020 Dyrektora MOPS z dnia 31 stycznia 2020 r.

⁴⁶ Zarządzeniem nr 12/2020 z dnia 04.05.2020 r. oraz 13/2020 z dnia 13.05.2020 r. Dyrektora MOPS w Tczewie zobowiązano pracowników Ośrodka Opiekuńczego MOPS w Tczewie do powstrzymania się od wykonywania pracy z innymi pacjentami/podopiecznymi, w innych podmiotach leczniczych.

⁴⁷ Zarządzeniem nr 6A/2020 Dyrektora MOPS w Tczewie z dnia 23.03.2020 r. wprowadzono: procedury mające na celu ograniczenie ryzyka zakażeń wirusem SARS-CoV-2 w Ośrodku Opiekuńczym MOPS; procedury postępowania z odpadami Ośrodka Opiekuńczego MOPS w czasie kwarantanny z powodu zakażenia wirusem SARS-CoV-2; wykaz ogólnych warunków dla działalności dziennego Domu Pobytu w zakresie zagrożenia zakażeniem wirusem SARS-CoV-2. Zarządzeniem nr 20/2020 Dyrektora MOPS w Tczewie z dnia 24.08.2020 r. w celu ograniczenia ryzyka związanego z narażeniem pracowników na zakażenie wirusem SARS-CoV-2 wprowadzono plan działań zapobiegawczych. Zarządzeniem nr 22/2020 Dyrektora MOPS w Tczewie z dnia 01.09.2020 r. zaktualizowano zasady funkcjonowania MOPS w Tczewie w zakresie organizacji pracy oraz bezpośredniej obsługi klientów. Zarządzeniem nr 25/2020 Dyrektora MOPS w Tczewie z dnia 09.10.2020 r. zaktualizowano zasady funkcjonowania MOPS w Tczewie. Zarządzeniem nr 5/2021 Dyrektora MOPS w Tczewie z dnia 31.05.2021 r. zaktualizowano zasady funkcjonowania MOPS w Tczewie. Zarządzeniem nr 23/2021 Dyrektora MOPS w Tczewie z dnia 13.12.2021 r. zaktualizowano zasady funkcjonowania MOPS w Tczewie. Zarządzeniem nr 6/2022 Dyrektora MOPS w Tczewie z dnia 01.03.2022 r. zaktualizowano plan działań zapobiegawczych mających na celu ograniczenie ryzyka związanego z narażeniem pracowników na zakażenie wirusem SARS-CoV-2.

⁴⁸ W zakresie urządzeń służących ograniczeniu ryzyka zakażenia wirusem SARS-CoV-2 zastosowano m.in.: łokciowe dozowniki do rąk napełnione płynem do dezynfekcji, rękawice nitylowe diagnostyczne i ochronne, do jednorazowego użytku, maski medyczne 3 warstwowe, półmaski z zaworkiem ff2, kombinezony chemiczne. Miejsca pracy oraz pozostałe otoczenia poddawane były w pełnym zakresie ozonowaniu oraz dezynfekcji.

1.7.4. W okresie pandemii informacje o możliwości uzyskania pomocy oraz jej zakresie przekazywane były za pomocą strony internetowej Ośrodka, a także w rozmowach telefonicznych pracowników z klientami.

Ponadto decyzje w sprawie przeprowadzenia pracy środowiskowej podejmował pracownik w porozumieniu z bezpośrednim przełożonym. Przed podjęciem decyzji o wyjściu w teren pracownik przeprowadzał telefoniczny wywiad z klientem w zakresie zagrożeń COVID-19.

(akta kontroli str. 1297-1514)

1.7.5. W celu popularyzowania wiedzy na temat możliwości uzyskania pomocy, w związku z problemami rodzin spowodowanymi pandemią, informacje zamieszczano na stronie internetowej Ośrodka oraz wszelkie informacje przekazywano poprzez kontakt telefoniczny.

(akta kontroli str. 1297-1514)

1.8. W okresie objętym kontrolą liczba zatrudnionych pracowników⁴⁹ wykonujących zadania w zakresie interwencji kryzysowej, wsparcia osób i rodzin zagrożonych przemocą lub jej doświadczających, bądź przeżywających inne trudności życiowe wahała się od 25 do 31⁵⁰.

W latach 2019-2020 odpowiednio 30 i 31 pracowników socjalnych przypadło na 60 279 i 59 828 mieszkańców Miasta. Było to zgodne z wymogiem wynikającym z art. 110 ust. 11 ustawy o pomocy społecznej, zgodnie z którym ośrodek pomocy społecznej zatrudnia pracowników socjalnych proporcjonalnie do liczby ludności gminy, w stosunku jeden pracownik socjalny na 2 tys. mieszkańców.

W 2021 r. Ośrodek nie spełniał wymogów w zakresie liczby zatrudnionych pracowników socjalnych, co opisano w sekcji Stwierdzone nieprawidłowości.

W wyniku szczegółowej analizy losowo wybranych pięciu⁵¹ pracowników oraz osoby zatrudnionej na stanowisku kierownika Ośrodka Opiekuńczego, kierownika Dziennego Domu Pobytu oraz kierownika Klubu „Senior+”, stwierdzono, że posiadali oni przygotowanie zawodowe do wykonywanej pracy i spełniali warunki określone w art. 116 ustawy o pomocy społecznej.

Szkolenia⁵², w których najczęściej uczestniczyli pracownicy socjalni, dotyczyły m.in. : procedury NK, profilaktyki krzywdzenia dzieci, zagadnień prawno-psychologicznych i funkcjonowania ZI.

(akta kontroli str. 609-614, 596-597)

1.9. W okresie objętym kontrolą Ośrodek współpracował z następującymi instytucjami:

- a) w zakresie udzielania schronienia osobom bezdomnym – z trzema podmiotami prowadzącymi schroniska dla tych osób. Efektem współpracy było zapewnienie schronienia łącznie 360 osobom (2019 r. - 97, lata 2020-2021 - po 95, I połowa 2022 r. - 73);

⁴⁹ W ramach umowy o pracę na następujących stanowiskach służbowych: specjalista pracy socjalnej, starszy specjalista pracy socjalnej, główny specjalista, psycholog.

⁵⁰ Liczba etatów stan na dzień 31.12.2019 r. - 30 pracowników, 31.12.2020 r. - 31 pracowników, 31.12.2021 - 27 pracowników, 30.06.2022 r. - 25 pracowników.

⁵¹ Zatrudnionych w od 2019 r. do czasu kontroli NIK na stanowiskach: dyrektor, psycholog, radca prawny, asystent rodziny, pracownik socjalny.

⁵² 05.04.2019 r. - „Vademecum pracownika socjalnego, narzędzia pracy socjalnej, 08.05.2019 r. - kodeks postępowania administracyjnego w OPS, 13.06.2019 r. - zmiany w przepisach ustawy o pomocy społecznej, 07.08.2019 r. - asystent jako ważne ogniwo na rzecz ochrony dziecka przed przemocą, 16.09.2020 - 18.09.2020 - „Reagowanie Zespołu Interdyscyplinarnego w sytuacjach trudnych”, 20.09.2021 r. - 23.09.2021 r. - XXXII Ogólnopolskie szkolenie dla specjalistów z KRPA, OPS, PCPR i kuratorów, 26.07.2021 r. - wczesne wykrywanie/rozpoznawanie syndromów dziecka krzywdzonego, 30.11.2021 r. - 02.12.2021 r. - praca zespołu interdyscyplinarnego i grup roboczych z osobami stosującymi przemoc w rodzinie, 25.11.2021 r. - cudzoziemcy w społeczności lokalnej.

- b) w zakresie monitorowania sytuacji dzieci z rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych - ze szkołami, świetlicami środowiskowymi, PCPR w Tczewie, kuratorami sądowymi itp. Efektem współpracy było m.in. monitorowanie sytuacji osób wymagających wsparcia, dostarczanie produktów żywnościowych osobom przebywającym na kwarantannie i izolacji.

Ponadto współpracowano z: PCPR, Poradnią Pedagogiczno-Psychologiczną⁵³, Urzędem Miejski w Tczewie - Wydział Spraw Społecznych, KPP, strażą miejską, Powiatowym Urzędem Pracy⁵⁴, Centrum Administracyjnym Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych, Stowarzyszeniem Tczewski Klub Abstynenta „Sambor”, Centrum Kultury i Sztuki, Tczewskim Centrum Sportu i Rekreacji, Zespołem Placówek Specjalnych, Centrum Aktywizacji Osób Niepełnosprawnych, szkołami podstawowymi i ponadpodstawowymi;

Dyrektor wyjaśniła, że w okresie pandemii COVID-19 nie napotkano trudności we współpracy z ww. instytucjami/organizacjami. Interdyscyplinarne działania umożliwiły ciągłość prawidłowego zapewnienia pomocy osobom w potrzebie oraz poszerzenie sieci współpracy na rzecz wsparcia mieszkańców miasta.

(akta kontroli str. 104-161, 227-248, 1297-1514)

1.10. W okresie pandemii COVID-19 w ramach pomocy osobom i rodzinom objętym izolacją lub kwarantanną, w Mieście opracowano następujące projekty socjalne:

- „Kształtowanie zaradności finansowej” - skierowany do 10 rodzin. Celem projektu było m.in.: poszerzenie wiedzy w zakresie racjonalnego gospodarowania budżetem domowym, propagowanie nabycia umiejętności oszczędzania, uświadomienie korzyści oszczędzania, minimalizacja zadłużeń, aktywizowanie do znalezienia dodatkowych możliwości zdobycia środków finansowych;
- „Jak mądrze żywić dzieci”- skierowany do 20 osób. Celem projektu było m.in.: zmiana nawyków żywieniowych dzieci poprzez poszerzenie świadomości rodziców, dziadków i opiekunów w zakresie zdrowego żywienia, zapobiegania nadwadze i otyłości, zapoznanie beneficjentów z podstawowymi zasadami żywieniowymi, rolą witamin i innych składników odżywczych dla prawidłowego rozwoju młodego organizmu, poznanie i wdrożenie do codziennej diety nowych przepisów uwzględniających wartościowe produkty żywieniowe;
- „Działania psychoprofilaktyczne i integracyjne skierowane do rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny pt. ” Dzień matki”- skierowany do 16 osób. Głównym celem projektu była m.in.: integracja społeczna i rodzinna, poszukiwanie wartości i tradycji, wzmocnienie więzi wewnątrzrodzinnych, rozwój umiejętności społecznych poprzez nawiązywanie znajomości i czerpania z nich korzyści, wymiana pozytywnych doświadczeń;
- „Czy pozwoliłabyś mi zapalić papierosa?” - skierowany do 30 osób. Głównym celem projektu było m.in.: uświadomienie środowisku rodzinnemu, w tym również dzieciom wagi szkodliwości palenia tytoniu w pomieszczeniach, w których przebywają dzieci, zwiększenie wiedzy dot. szkodliwości palenia tytoniu w obecności dzieci, poznanie sposobów zmiany nawyków w rodzinie i środowisku.

Dyrektor wyjaśniła, że powyższe projekty socjalne wymagały bezpośredniego kontaktu z klientem. Nie zostały one zrealizowane, z uwagi na wprowadzony stan epidemiologiczny w kraju. Dyrektor wyjaśniła, że realizacja ww. projektów socjalnych planowana jest na październik-listopad br., z uwagi na obecną realizację innych zadań dot.:

---

⁵³ Dalej: „PPP”.

⁵⁴ Dalej: „PUP”.

- udzielania pomocy obywatelom Ukrainy, w związku z działaniami wojennymi prowadzonymi na terytorium Ukrainy, w zakresie zakwaterowania i wyżywienia,
  - rządowego wsparcia dla gospodarstw domowych w ramach dodatku węglowego.
- Od 2020 r. w Ośrodku realizowano programy Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej, tj.: „Wspieraj seniora”, „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej” oraz „Posiłek w szkole i w domu”.

(akta kontroli str. 104-161, 227-248, 1643-1849)

1.11. Na podstawie zarządzenia Nr 75/2011 Prezydenta Miasta z dnia 17 lutego 2011 r. powołano 10 członków⁵⁵ ZI działającego na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie. ZI mógł tworzyć grupy robocze w celu rozwiązywania problemów związanych z wystąpieniem przemocy w indywidualnych przypadkach. Posiedzenia ZI odbywały się w zależności od potrzeb, jednak nie rzadziej niż raz na trzy miesiące. Uchwałą Nr XIII/107/2019 Rady Miejskiej w Tczewie z dnia 31 października 2019 r. powołano ZI oraz określono szczegółowe warunki jego funkcjonowania⁵⁶. Skład grupy roboczej był dostosowany do skali problemu oraz wynikał z sytuacji danej rodziny. Grupa robocza podejmowała decyzje większością głosów, w drodze głosowania jawnego⁵⁷. W związku z pandemią COVID-19 otrzymano od Wojewódzkiego Koordynatora Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie rekomendacje w zakresie sposobu organizacji ZI, grup roboczych, realizacji procedury NK oraz dla pracowników socjalnych do pracy z rodzinami, które przejawiały problemy opiekuńczo-wychowawcze. Zalecono m.in.: organizowania posiedzeń grupy roboczej nie rzadziej niż raz na trzy miesiące, za pomocą zdalnych środków komunikacji z wykorzystaniem różnych kanałów komunikacji głosowej (rozmowy telefoniczne, e-mail) lub w sposób tradycyjny zachowując zasady reżimu sanitarnego, kontaktowanie się z osobami doświadczającymi przemocy w rodzinie, po ustaleniu indywidualnego planu pomocy, zobowiązanie osoby dotkniętej przemocą w rodzinie i będącej w procedurze NK do przekazywania na bieżąco informacji o swojej sytuacji członkowi grupy roboczej oraz bieżącego monitorowania przez pracownika sytuacji rodzin.

Dyrektor wyjaśnił, że w okresie pandemii COVID-19, mimo preferowanego kontaktu telefonicznego, organizowano posiedzenia grup roboczych w sposób tradycyjny. Spotkania grup roboczych z osobami doświadczającymi przemocy lub jej sprawcami przeprowadzano w pomieszczeniach zapewniających wszelkie warunki bezpieczeństwa sanitarnego, w szczególności w zakresie zachowania odpowiedniej odległości osób uczestniczących w spotkaniu.

W latach 2019-2022 (do dnia 30 czerwca) ZI utworzył 430 grup roboczych: w 2019 r. - 123, w 2020 r. - 128, w 2021 r. - 112, w 2022 r. - 67. Pomocą zostało objętych w poszczególnych latach kontrolowanego okresu odpowiednio osób/rodzin: 636/180, 713/191, 640/165, 209/109.

W latach 2019-2022 (do dnia 30 czerwca) ZI odbyło się łącznie 14 posiedzeń z częstotliwością nie rzadziej niż jeden raz na kwartał, co było zgodne z art. 9a ust. 7 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

⁵⁵ Liczebność ZI uległa zmianom na przestrzeni lat 2019-2022 od 13-14 osób.

⁵⁶ W skład ZI zostali powołani przedstawiciele: MOPS, KPP, PCPR, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych przy Urzędzie Miejskim w Tczewie, szkoły, Prokuratury Rejonowej, Sądu Rejonowego, Urzędu Miejskiego.

⁵⁷ W dniu 13 lutego 2020 r. Prezydent Miasta Tczewa zawarł porozumienia o współpracy w ZI z: Dyrektorem MOPS, KPP, Dyrektorem Szkoły Podstawowej nr 1, Prokuratorem Rejonowym Prokuratury Rejonowej, Prezesem Sądu Rejonowego i Dyrektorem PCPR.

Wypełniono łącznie 537 formularzy NK-A⁵⁸ (2019 r. - 158, 2020 r. - 163, 2021 r. - 129, I połowa 2022 r. - 87), z czego wszczęto procedurę NK wobec 455⁵⁹ osób (2019 r. - 133, 2020 r. - 135, 2021 r. - 112, I połowa 2022 r. - 75). Procedurę NK zakończono wobec 274 osób (2019 r. - 78, 2020 r. - 84, 2021 r. - 76, I połowa 2022 r. - 36) (tj. 60,2%), w związku z ustaniem przemocy w rodzinie i uzasadnionym przypuszczeniem o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy, a 13 - 2,8% (2019 r. - siedem, 2020 r. - trzy, 2021 r. - dwa, I połowa 2022 r. - jeden) w wyniku rozstrzygnięcia o braku zasadności podejmowania działań.

Obowiązujący statut MOPS nie zawierał odrębnych postanowień dotyczących zagadnień związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie. W Regulaminie organizacyjnym MOPS do zadań Zespołu do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie należało m.in. ocena i weryfikacja prowadzonych działań, w tym działań grup roboczych.

(akta kontroli str. 1643-1849)

1.12. W latach 2019-2022 (do 2 sierpnia) wysokość planowanych wydatków⁶⁰ budżetowych MOPS wynosiła: w 2019 r. - 99 950 tys. zł, 2020 r. - 113 831 tys. zł, 2021 r. - 113 685 tys. zł, 2022 r. - 76 627 tys. zł. Wysokość wydatków budżetowych poniesionych na zapewnienie m.in.:

- interwencji kryzysowej⁶¹ wynosiła: w 2019 r. - 9,1 tys. zł, w 2020 r. - 1,4 tys. zł, w 2021 r. - 6,3 tys. zł, w 2022 r. - 600 zł,
- przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym prace zespołu interdyscyplinarnego: w 2019 r. - 13,2 tys. zł, w 2020 r. - 13,9 tys. zł, w 2021 r. - 5,9 tys. zł, w 2022⁶² r. - 14,5 tys. zł,
- dożywiania dzieci i młodzieży: w 2019 r. - 498,8 tys. zł, w 2020 r. - 513,9 tys. zł, w 2021 r. - 572,4 tys. zł, w 2022⁶³ r. - 325,2 tys. zł,
- wsparcia rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych⁶⁴: w 2019 r. - 5 449,3 tys. zł, w 2020 r. - 5 827,6 tys. zł, w 2021 r. - 6 306,2 tys. zł, w 2022⁶⁵ r. - 3 445,5 tys. zł.

Środki przeznaczone na prowadzenie MOPS były wystarczające do realizacji wszystkich zadań związanych z zapewnieniem wsparcia potrzebującym.

W związku z pandemią COVID-19 wysokość wydatków nie uległa zmianie. W latach 2020-2021 poniesiono wydatki w wysokości odpowiednio 84,9 tys. zł i 9,1 tys. zł na zakup środków ochrony osobistej.

W latach 2019-2021 odpowiednio 5,97%, 5,58% i 6,06% budżetu miasta stanowiły wydatki na zadania związane z zapewnieniem wsparcia potrzebującym.

(akta kontroli str. 615-751)

⁵⁸ 205 - w których osobą, wobec której istniało podejrzenie, że doświadcza przemocy była osoba niepełnoletnia, 319 - wypełnione przez przedstawicieli Policji, 165 - wypełnione przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, 2 - wypełnione przez przedstawicieli komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, 46 - wypełnione przez przedstawicieli oświaty, 5 - wypełnione przez przedstawicieli ochrony zdrowia.

⁵⁹ 180 - w których osobą, wobec której istniało podejrzenie, że doświadcza przemocy była osoba niepełnoletnia, 260 - wypełnione przez przedstawicieli Policji, 148 - wypełnione przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, 2 - wypełnione przez przedstawicieli komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, 41 - wypełnione przez przedstawicieli oświaty, 4 - wypełnione przez przedstawicieli ochrony zdrowia.

⁶⁰ Plan wydatków na: DPS, zasiłki okresowe, celowe i pomoc w naturze, składki na ubezpieczenie emerytalno-rentowe i zdrowotne, zasiłki stałe, wynagrodzenie za sprawowanie opieki, mieszkanie chronione, specjalistyczne usługi opiekuńcze, pomoc w zakresie dożywiania, świadczenie wychowawcze, świadczenia rodzinne, fundusz alimentacyjny, świadczenie dobry start, wynagrodzenie asystenta rodziny, rodziny zastępcze, itp.

⁶¹ Wydatki związane z: otrzymaniem schronienia, utrzymaniem mieszkania chronionego dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie, na wypłatę świadczeń socjalnych (zdarzenia losowe).

⁶² Stan na dzień 18 lipca br.

⁶³ Stan na dzień 2 sierpnia br.

⁶⁴ Wynagrodzenia asystentów rodziny, domy pomocy społecznej, zasiłki stałe, zasiłki okresowe, celowe, schroniska, pogrzeby.

⁶⁵ Stan na dzień 2 sierpnia br.

1.13. W latach 2019-2022 (do 19 lipca) w MOPS odnotowano łącznie sześć skarg dot. m.in.: wypłaty świadczeń rodzinnych, odwołania od decyzji o odmowie ustalenia prawa do świadczenia pielęgnacyjnego, obowiązku noszenia maseczki dla korzystającego z obiadów w stołówce MOPS, wstrzymania świadczeń z pomocy społecznej.

Każda skarga została rozpatrzona w ciągu miesiąca, a o sposobie załatwienia skargi poinformowano skarżącego, co było zgodne z art. 237 i 238 kpa⁶⁶.

Prezydent Miasta Tczew wyjaśnił, że w 2020 r. do Urzędu wpłynęła skarga na działalność MOPS i dotyczyła kwestii ochrony danych osobowych. Skarga została skierowana do rozpatrzenia przez Radę Miejską w Tczewie. Skargę uznano za bezzasadną. Ponadto wyjaśnił, że w latach 2021-2022 nie wpłynęły inne skargi ani wnioski dotyczące działalności MOPS.

(akta kontroli str. 575-586, 1643-1849)

1.14. W okresie objętym kontrolą w MOPS zostały przeprowadzone kontrole przez:

- a) Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego⁶⁷, w zakresie zgodności realizacji projektu „Społeczna od-nowa”⁶⁸ z jego założeniami określonymi w umowie o dofinansowanie oraz we wniosku o dofinansowanie dot. m.in.: w zakresie prawidłowości rozliczeń finansowych w zakresie realizacji projektu „Społeczna od nowa”. Kontrole obejmowały okres od 30 marca 2018 r. do 30 września 2019 r. oraz od 1 października 2019 r. do 31 grudnia 2020 r. Kontrole zakończyły się wydaniem zalecenia dot. zobowiązania Beneficjenta, tj. MOPS do wydatkowania środków dofinansowania zgodnie z obowiązującymi wytycznymi w zakresie kwalifikowalności wydatków oraz umową o dofinansowanie. Na potwierdzenie wykonania zalecenia przedłożono pisemne zobowiązanie w przedmiotowym zakresie;
  - zwrot wydatków niekwalifikowalnych dot. wynagrodzeń specjalistów zatrudnionych w ramach projektu,
  - wydatkowanie środków dofinansowania zgodnie z obowiązującymi wytycznymi w zakresie kwalifikowalności wydatków oraz umowy o dofinansowanie
- b) Pomorski Urząd Wojewódzki⁶⁹ w zakresie oceny standardu pomieszczeń oraz jakości świadczonych usług w „Klubie Senior+” za 2021 r. W wyniku kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości.

Dyrektor wyjaśniła, że zrealizowano zalecenia pokontrolne, o czym poinformowano Marszałka Województwa Pomorskiego.

(akta kontroli str. 1643-1849)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

1. Liczba zatrudnionych na koniec 2021 r. w Ośrodku pracowników socjalnych była mniejsza niż wymagana art. 110 ust. 11 ustawy o pomocy społecznej, zgodnie z którym jeden pracownik socjalny powinien przypadać na nie więcej niż 2 000 mieszkańców lub 50 rodzin i osób samotnie gospodarujących, objętych pracą socjalną. Według stanu na dzień 31 grudnia 2021 r. Ośrodek zatrudniał 27

⁶⁶ Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2022 poz. 2000).

⁶⁷ Informacja pokontrolna nr RPPM.06.02.01-22-0001/17-002 z dnia 29 kwietnia 2020 r., nr RPPM.06.02.01-22-0001/17-003 z dnia 13 października 2021 r.

⁶⁸ Regionalny Program Operacyjny Województwa Pomorskiego, którego celem było zmniejszenie zjawiska przemocy, uzależnienia i bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. W projekcie zagwarantowano indywidualne poradnictwo specjalistyczne jak i grupowe warsztaty, które miały na celu przywrócenie/wzmocnienie kompetencji społecznych oraz pogłębienie więzi rodzinnych.

⁶⁹ Protokół z kontroli problemowej przeprowadzonej w „Klubie Senior+” z dnia 28 lipca 2022 r.

pracowników socjalnych⁷⁰, w sytuacji gdy powinien zatrudniać co najmniej 30 pracowników socjalnych⁷¹ (w stosunku do liczby mieszkańców) lub co najmniej 33 pracowników⁷² (w stosunku do liczby rodzin i osób samotnie gospodarujących, objętych pracą socjalną).

Według stanu na dzień 30 czerwca 2022 r. Ośrodek również nie spełniał wymogu wynikającego z ww. przepisu, gdyż liczba zatrudnionych pracowników socjalnych wynosiła 25 osób.

Dyrektor wyjaśniła, że liczba pracowników socjalnych na dzień 1 stycznia 2021 r. wynosiła 31 osób, natomiast na dzień 31 grudnia 2021 r. - 27 pracowników socjalnych. Spośród pracowników socjalnych w 2021 r. odeszło z pracy sześciu, zatrudniono kolejnych trzech. Głównym powodem rotacji pracowników było niskie wynagrodzenie w połączeniu z wymaganiami na stanowisku pracownika socjalnego. Ponadto, jak wyjaśniła, w 2021 r. umieszczono ogłoszenie o pracę w Gdańskim Urzędzie Pracy, zgłosił się pracownik, lecz po kilku miesiącach rozwiązał umowę o pracę. Występowano również pisemnie do PUP o udzielenie informacji, w zakresie osób posiadających wymagane kwalifikacje.

(akta kontroli str. 506-574, 614, 2069-2073)

OCENA CZĄSTKOWA

Ośrodek zapewnił dostępność niezbędnych form wsparcia osobom i rodzinom przeżywającym trudności w okresie pandemii COVID-19, a przyjęta organizacja pracy zapewniała udzielenie natychmiastowej pomocy w okresie pandemii COVID-19. W dokumentach strategicznych ujęto zagadnienia dot. problematyki rodzin przeżywających trudności oraz monitorowano realizację strategii w powiązaniu z przyjętymi celami. Ponadto zapewniono lokalnej społeczności dostęp do informacji o możliwości uzyskania pomocy, w związku z problemami rodzin spowodowanymi pandemią. Podejmowano działania wynikające z rozeznaczonych potrzeb społecznych. W warunkach pandemii, we współpracy z innymi instytucjami, Ośrodek zapewnił dostępność niezbędnych form pomocy społecznej osobom potrzebującym wsparcia. Zapewniono również warunki organizacyjne do prac ZI i grup roboczych. Specjaliści udzielający pomocy posiadali wymagane kwalifikacje. W latach 2021-2022 (I półrocze) Ośrodek nie spełniał wymogu art. 110 ust. 11 ustawy o pomocy społecznej dotyczącego liczby zatrudnionych pracowników socjalnych proporcjonalnie do liczby ludności gminy lub do liczby rodzin i osób samotnie gospodarujących, objętych pracą socjalną.

OBSZAR

2. Pomoc realizowana na rzecz osób i rodzin przeżywających trudności w okresie pandemii COVID-19 oraz jej efekty

Opis stanu faktycznego

2.1. Do głównych przyczyn zgłaszania osób i rodzin oraz udzielenie im pomocy i wsparcia należało, m.in.:

- długotrwała lub ciężka choroba - liczba rodzin objętych pomocą wynosiła 4 080 (2019 r. - 1 085, 2020 r. - 1 076, 2021 r. - 1 073, 2022 r. (I poł.) - 846),
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego - liczba rodzin objętych pomocą wynosiła 1 273 (odpowiednio: 307, 347, 385, 234,
- bezrobocie - liczba rodzin objętych pomocą wynosiła 1 648 (429, 504, 488, 227),

⁷⁰ Miasto zamieszkiwało 59 105 osób, a pomocą społeczną objętych było 1 647 rodzin korzystających z pracy socjalnej. Jeden pracownik socjalny przypadał zatem na nie mniej niż 2 189 mieszkańców lub 61 rodzin objętych pomocą społeczną.

⁷¹ Liczba mieszkańców wg GUS/2 000 osób.

⁷² Liczba rodzin w Mieście korzystająca z pracy socjalnej/50 rodzin korzystających z pracy socjalnej.

- trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego - liczba rodzin objętych pomocą wynosiła 3 186 (845, 816, 836, - 689).

Dyrektor wyjaśniła, że w systemie Pomost⁷³ w ustawowym katalogu przyczyn korzystania z pomocy społecznej nie uwzględniono kwarantanny lub izolacji. Informacje w tym zakresie figurowały jedynie w części opisowej rodzinnego wywiadu środowiskowego, sporządzonego przez pracownika socjalnego.

W okresie objętym kontrolą z pomocy i wsparcia w poszczególnych formach pomocy korzystało, w szczególności z:

- poradnictwa specjalistycznego⁷⁴ ogółem 5 395 osób (2019 r. - 1 116, 2020 r. - 1 459, 2021 r. - 1 647, I połowa 2022 r. - 1 173), w tym psychologicznego - 351 osób (2019 r. - 79, 2020 r. - 82, 2021 r. - 141, I połowa 2022 r. - 49 osób);
- pomocy w postaci pracy socjalnej ogółem 640 rodzin (2019 r. - 167, 2020 r. - 152, 2021 r. - 199, I połowa 2022 r. - 122), w tym konsultacje i poradnictwo specjalistyczne – 278 (2019 r. - 70, 2020 r. - 61, 2021 r. - 108, I połowa 2022 r. - 39), usługi dla rodzin z dziećmi, w tym usługi opiekuńcze i specjalistyczne - 175 (2019 r. - 55, 2020 r. - 49, 2021 r. - 39, I połowa 2022 r. - 32, pomoc asystenta rodziny – 183 (lata 2019-2020 - po 42, 2021 r. - 50, I połowa 2022 r. - 49), rodziny wspierające - cztery rodziny od 2022 r.;
- interwencji kryzysowej ogółem 12 rodzin, w tym pomoc psychologiczna - 10 osób, poradnictwo socjalne - siedem osób, schronienie doraźne i schronienie tymczasowe - po jednej osobie;
- telefonu interwencyjnego - w związku z pandemią COVID-19 w okresie od 20 marca 2020 r. do 13 maja 2022 r.;
- miejsc całodobowego schronienia (schroniska dla bezdomnych) ogółem 219 osób;
- gorącego posiłku ogółem 2 674 osób;
- mieszkań chronionych (wspierane) ogółem 34 osób;
- usług świadczonych w ośrodkach wsparcia ogółem 1 001 osób, w tym dla osób z zaburzeniami psychicznymi - 579, w dziennych domach pomocy - 267, w klubach samopomocy - 155.

Dyrektor wyjaśniła, że w okresie pandemii nastąpił spadek liczby osób korzystających z usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych, z uwagi na zagrożenie zdrowia lub życia ludzkiego. Ponadto zmniejszyła się liczba osób korzystających z pomocy w Środowiskowych Domach Samopomocy (w 2019 r. - 145 miejsc, w 2020 r. - 131 miejsc), z uwagi na zmniejszenie liczby miejsc. Natomiast problemy wynikające z izolacji i zamknięcia w mieszkaniach, skutkowały zwiększeniem liczby rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny.

Ponadto wyjaśniła, że pandemia COVID-19 nie miała wpływu na prawidłową i terminową realizację zadań Ośrodka. Nie było również przypadków nieudzielenia pomocy osobom potrzebującym. Osobom wymagającym wsparcia udzielano pomocy materialnej w formie świadczeń pieniężnych oraz niematerialnej, a także w formie poradnictwa specjalistycznego.

⁷³ System informatyczny firmy Sygnity S.A. - jest przeznaczony dla jednostek organizacyjnych pomocy społecznej i wspomagającym je w realizacji zadań gminy i powiatu, wynikających z ustawy o pomocy społecznej i towarzyszących jej aktów prawnych. System (jego dedykowane moduły) wspomaga również w realizacji zadań gminy i powiatu, wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

⁷⁴ Pomoc prawna udzielana była w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w ramach zawartej umowy.

Z informacji otrzymanych od jednostek⁷⁵ udzielających pomocy dzieciom z terenu powiatu tczewskiego, przeżywającym trudności oraz będącym w sytuacji kryzysowej w okresie pandemii wynikało m.in., że:

- nie odnotowano problemów u dzieci uczęszczających do przedszkoli, które potrzebowały pomocy pedagoga czy psychologa, nie wystąpiły żadne trudności związane z opieką nad dziećmi;
- w szkołach podstawowych oraz ponadpodstawowej zaobserwowano ograniczenie relacji między rówieśnikami. Uczniowie, którzy borykali się z brakiem internetu lub warunków do pracy zdalnej, mieli możliwość uczestniczenia w nauce zdalnej na terenie szkoły. Odnotowano zmianę w postaci wzmożonej aktywności uczniów w przestrzeni wirtualnej, posługiwania się komunikatorami. Po powrocie z nauki zdalnej do szkół wdrożone zostały działania mające na celu wyeliminowanie lęku oraz poczucia zagrożenia wynikającego z obciążenia związanego z nauką oraz porażką w relacjach z grupą rówieśników. Uruchomiono stałe dyżury/konsultacje specjalistów, którzy udzielali pomocy uczniom⁷⁶. Porady⁷⁷ udzielane były w formie stacjonarnej lub online z wykorzystaniem współczesnej technologii. Dzieciom doświadczającym skutków pandemii została stworzona możliwość: konsultacji na terenie szkoły w reżimie sanitarnym, korzystania z dziennika elektronicznego oraz kontaktu telefonicznego z pedagogiem szkolnym lub psychologiem;
- w PPP w Tczewie uruchomiono pomoc w formie zdalnej, prowadzono konsultacje oraz terapie on-line. Kadra pedagogiczna została przeszkolona w zakresie udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla dzieci i młodzieży. Od czasu wprowadzenia ograniczeń związanych ze stanem pandemii dzieci i młodzież nadal zgłaszali problemy związane z kryzysami psychologicznymi, stanami lękowymi, złym stanem zdrowia psychicznego, brakiem samoakceptacji, trudnościami ze snem, zaburzeniami odżywiania oraz koncentracji. PPP opracowała i wdrożyła program dot. profilaktyki zdrowia psychicznego dla młodzieży, w którym uczestniczyło 342 uczniów. W wyniku działań profilaktycznych u młodzieży zauważono spadek poziomu stresu oraz zwiększenie możliwości dostosowania się do trudnych sytuacji. Ponadto przeprowadzono badania przesiewowe⁷⁸, które miały na celu ocenę stanu emocjonalnego uczniów w trakcie trwania nauczania zdalnego, celem udzielenia wsparcia psychologicznego. Od marca 2020 r. do 30 czerwca 2022 r. udzielono 3 098 konsultacji stacjonarnych, zdalnych i w formie telefonicznej.

(akta kontroli str. 587-607, 1880-1898)

2.2. W wyniku szczegółowej analizy losowo wybranych sześciu⁷⁹ spraw, w zakresie pomocy interwencyjnej świadczonej osobom i rodzinom będącym w kryzysie ustalono, że:

- przyczyną zgłoszenia było m.in.: przemoc w rodzinie, ciężka choroba, choroba psychiczna oraz bezdomność;
- działania interwencyjne podjęto w dniu zgłoszenia lub następnego dnia;
- wszystkim osobom udzielono doraźnego wsparcia m.in.: medycznego (ośmiu osobom), psychologicznego (siedmiu osobom), w formie usług opiekuńczych

⁷⁵ Przedszkole Niepubliczne „Siedem Darów”, Przedszkole Nr 8 z Oddziałami Integracyjnymi, Szkoła Podstawowa Nr 11 im. Mikołaja Kopernika, Szkoła Podstawowa Nr 5 im. Adama Mickiewicza, I Liceum Ogólnokształcące im. Marii Skłodowskiej-Curie, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna.

⁷⁶ W roku szkolnym 2019/2020, 2020/2021, 2021/2022 udzielono wsparcia odpowiednio 106, 137, 160 uczniom poprzez dodatkowe zajęcia rewalidacji, rozwijające kompetencje emocjonalno-społeczne, zajęcia logopedyczne, korekcyjno-kompensacyjne.

⁷⁷ Porady pedagoga w poszczególnym roku szkolnym obejmowały łącznie 51, 31 i 82 uczniów, natomiast porady psychologa obejmowały 38, 39 i 23 uczniów.

⁷⁸ Badaniem zostali objęci uczniowie z klas 7-8 i miały charakter dowolny.

⁷⁹ Jeden przypadek z 2019 r., trzy przypadki z 2021 r. i dwa przypadki z 2022 r.

- (sześciu osobom), finansowego (sześciu osobom) oraz w formie zapewnienia posiłków (10 osobom), tymczasowego schronienia w schronisku dla osób bezdomnych (dwóm osobom), pobytu w mieszkaniu chronionym (jednej osobie) oraz w Domu Pomocy Społecznej (jednej osobie);
- w dwóch przypadkach osoby będące w kryzysie odmówiły oferowanej pomocy psychologicznej;
  - w jednym przypadku dzieci umieszczono w pieczy zastępczej;
  - zaplanowane działania realizowano w poszczególnych formach pomocy, a efektem tych działań było m.in.: powrót małoletnich dzieci pod opiekę matki, znalezienie zatrudnienia na rynku pracy, umieszczenie w zakładzie opiekuńczo-leczniczym, stała opieka medyczna specjalistów, umieszczenie w domu pomocy społecznej. W dwóch przypadkach działania interwencyjne mające na celu nabycie umiejętności samodzielnego radzenia sobie w kryzysie nie zakończyły się (wg stanu na 21 września). Trwające działania podejmowano we współpracy z policją, ośrodkiem medycznym oraz schroniskiem dla bezdomnych;
  - nie było przypadków przerwania realizacji zaplanowanych form pomocy przez osoby będące w kryzysie.

(akta kontroli str. 1899-1916)

2.3. W okresie objętym kontrolą Ośrodek udzielił czterem matkom z dziećmi pomocy w uzyskaniu mieszkania w Specjalistycznym Ośrodku Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Rusocinie⁸⁰. Ponadto osoby te uzyskały pomoc socjalną oraz psychologiczną z MOPS.

W dniu 28 grudnia 2021 r. zawarto z Gminą Miejską Tczew umowę użyczenia⁸¹ mieszkania, które pełni funkcję tymczasowego, bezpłatnego schronienia dla osób doświadczających przemocy oraz wymagających wsparcia, w związku z sytuacją kryzysową.

(akta kontroli str. 1880-1898, 1917)

2.4. W latach 2019-2022 (do 30 czerwca) łączna liczba wydanych decyzji administracyjnych w sprawach dot. objęcia dziecka pomocą w zakresie dożywiania wynosiła odpowiednio: 888, 551, 774 i 301, z tego: przyznające świadczenia: 856, 522, 731 i 291, odmawiające przyznania świadczenia – jedna, decyzji od których złożono odwołania: w 2021⁸² r. - pięć (utrzymane w mocy) , w 2022 r. - trzy.

Badanie dokumentacji pięciu losowo wybranych spraw zakończonych wydaniem decyzji administracyjnej⁸³ w sprawie objęcia dzieci i młodzieży pomocą w obszarze dożywiania, wykazało, że:

- we wszystkich przypadkach decyzje zostały wydane na wniosek rodziców/opiekunów, w ramach programu osłonowego w zakresie dożywiania „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019-2023;
- w okresie pandemii COVID-19 dzieci nadal korzystały z posiłku w stołówce szkolnej;
- wszystkie wydane decyzje były każdorazowo poprzedzone przeprowadzonym wywiadem środowiskowym, zgodnie z art. 107 ustawy o pomocy społecznej i § 2 rozporządzenia w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego⁸⁴;

⁸⁰ W 2019 r. - jedna osoba (od 10 października do 15 października), w 2020 r. - jedna matka z dzieckiem (od 25 maja do 5 września), oraz jedna matka z trojgiem dzieci (od 7 października do 21 października), w 2022 r. - jedna matka z dwójką dzieci (od 16 marca do 15 kwietnia).

⁸¹ Umowa Nr 594/12/2021, aneks Nr 1/2022 z dnia 2 maja 2022 r.

⁸² Na jedną decyzję wniesiono skargę do WSA i nadal brak rozstrzygnięcia.

⁸³ Dwie decyzje administracyjne wydane przed ogłoszeniem w Polsce stanu epidemii COVID-19, dwie decyzje wydane po 20 marca 2020 r. oraz jedna decyzja odmowna.

⁸⁴ Rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 sierpnia 2016 r. w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego (Dz. U. z 2017 r. poz. 1788) – uchylone z dniem 15 listopada 2021 r. przez rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 8 kwietnia 2021 r. w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego (Dz. U. poz. 893).

- osoby, którym przyznano pomoc spełniały kryterium dochodowe⁸⁵, zgodnie z uchwałą Rady Miejskiej w Tczewie z dnia 27 grudnia 2018 r.⁸⁶;
- wszystkie decyzje zawierały wymagane elementy, określone przepisami art. 107 § 1 i § 3 kpa, zostały wydane w miesięcznym terminie, zgodnie z art. 35 § 3 kpa, zawierały pouczenia o przysługującym trybie odwoławczym, zgodnie z art. 127 § 1 kpa oraz o konieczności niezwłocznego poinformowania Ośrodka o każdej zmianie sytuacji osobistej, dochodowej i majątkowej;
- decyzje o przyznaniu świadczenia w zakresie dożywiania nie obejmowały dzieci nieuczęszczające do placówek oświatowych;
- w jednym przypadku odmówiono przyznania świadczenia niepieniężnego z pomocy społecznej w formie pokrycia kosztów posiłku (obiadu) dla dzieci w szkole, z uwagi na przekroczenie⁸⁷ ustawowego kryterium dochodowego. Sytuacja dzieci, w przypadku których odmówiono pomocy, była monitorowana przez dzielnicowego, w celu ustalenia aktualnej sytuacji rodziny.

(akta kontroli str. 1918-1920)

2.5. W latach 2019-2022 (do 30 czerwca) liczba rodzin mających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej wynosiła odpowiednio: 307, 347, 385 i 242, z tego:

- ✓ 23, 29, 39 i 36 rodzin objęto wsparciem asystenta rodziny,
- ✓ w przypadku 90, 105, 128 i 127 rodzin, dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej,
- ✓ cztery, 13, 12 i osiem rodzin objęto wsparciem oraz pracą asystentów rodziny.

W poszczególnych latach objętych kontrolą (wg stanu na 26 lipca):

- ✓ 165, 184, 222 i 197 dzieci umieszczono w pieczy zastępczej,
- ✓ 147, 169, 192 i 197 dzieci pozostawało w pieczy zastępczej,
- ✓ w 2019 r. oraz latach 2021-2022 odpowiednio troje, sześcioro i czworo dzieci powróciło z pieczy zastępczej do rodzin biologicznych.

Najczęściej stosowanymi formami pracy z rodziną były m.in.:

- konsultacje i poradnictwo specjalistyczne, z którego skorzystało łącznie 278 rodzin (odpowiednio: 70, 61, 108 i 39),
- usługi dla rodzin z dziećmi, w tym usługi opiekuńcze i specjalistyczne, z których skorzystało łącznie 175 rodzin (odpowiednio: 55, 49, 39, 32),

W zakresie pomocy rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, badaniem objęto dokumentację czterech rodzin⁸⁸ i ustalono, że:

- w trzech przypadkach informację o problemach rodziny uzyskano z wywiadu środowiskowego, a w jednym przypadku w wyniku postanowienia z sądu;
- w dwóch przypadkach nie przeprowadzono wywiadu środowiskowego przed przydzieleniem rodzinie asystenta rodziny, co stanowiło naruszenie art. 11 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w związku z art. 107 ustawy o pomocy społecznej, co opisano w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”;
- w jednej z czterech objętych badaniem spraw dot. pracy z rodzinami przeżywającymi trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, mimo objęcia rodziny wsparciem asystenta rodziny, nie dopełniono wymogów

⁸⁵ Dochód osoby w rodzinie nie przekraczał 150% kryterium dochodowego ustalonego zgodnie z art. 8 ust. 1 pkt 2 ustawy o pomocy społecznej, tj. kwoty 792 zł.

⁸⁶ Uchwała Nr III/17/2018 Rady Miejskiej w Tczewie z dnia 27 grudnia 2018 r., w sprawie podwyższenia kryterium dochodowego uprawniającego do przyznania pomocy w zakresie dożywiania w formie świadczenia pieniężnego w postaci zasiłku celowego na zakup posiłku lub żywności dla osób i rodzin objętych wieloletnim rządowym programem „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019-2023.

⁸⁷ Przekroczenie pięciokrotne kryterium dochodowego.

⁸⁸ W tym dwie, w przypadku których dziecko zostało czasowo umieszczone poza rodziną.

formalnych związanych z jego przydzieleniem, co stanowiło naruszenie art. 11 ust. 3 i ust. 4 pkt 1 ustawy o wspieraniu rodziny, co opisano w sekcji „*Stwierdzone nieprawidłowości*”;

- w trzech przypadkach po dokonaniu analizy sytuacji rodziny i stwierdzeniu konieczności przydzielenia rodzinie asystenta, wnioskowano do Dyrektora Ośrodka o przydzielił rodzinie asystenta rodziny⁸⁹. Następnie po uzyskaniu zgody opracowywano oraz realizowano plan pracy z rodziną. Natomiast w jednym przypadku brak było wniosku do Dyrektora o udzielenie rodzinie pomocy w formie wsparcia asystentem rodziny na okres od 1 stycznia 2022 r. do 30 listopada 2022 r., co szerzej opisano w sekcji „*Stwierdzone nieprawidłowości*”;
- we wszystkich przypadkach pracownicy socjalni przeprowadzili analizę sytuacji rodziny, zgodnie z art. 11 ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny;
- we wszystkich przypadkach zorganizowana była praca z rodziną, tj.: poradnictwo specjalistyczne m.in. w PPP, poradnictwo medyczne, psychologiczne, konsultacje i poradnictwo socjalne dot. przewyższania trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych;
- od jednego do 14 dni od powzięcia przez Ośrodek informacji o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej zostały zastosowane następujące formy wsparcia,: konsultacje i poradnictwo specjalistyczne, usługi opiekuńcze i specjalistyczne, pomoc prawna;
- w jednym z czterech przypadków zakończono pracę z rodziną. Efektem pracy była znaczna poprawa zachowania dziecka, naprawienie wspólnych relacji rodzinnych oraz podjęcie pracy zarobkowej;
- nie było przypadków odmowy pracy z rodziną;
- we wszystkich przypadkach osoby nie korzystały ze stałych form pomocy.

(akta kontroli str. 1921-1946, 2069-2077, 2095-2097)

2.6. W wyniku szczegółowej analizy dokumentacji pięciu rodzin, w zakresie udzielania wsparcia w placówce wsparcia dziennego - Świetlicy środowiskowej⁹⁰, ustalono że:

- zakres działań realizowanych na rzecz dziecka był zgodny z regulaminem organizacyjnym Ośrodka;
- we wszystkich przypadkach na etapie przyjęcia dziecka do placówki przeprowadzono diagnozę jego potrzeb związanych z problemami opiekuńczo-wychowawczymi oraz rozwojowymi;
- w trzech przypadkach dzieci uczestniczyły w zajęciach w świetlicy środowiskowej, natomiast w dwóch przypadkach w świetlicy socjoterapeutycznej;
- udział w zajęciach łagodził niedostatki wychowawcze w rodzinie, eliminował zaburzenia zachowania, tworzył warunki do pomocy w nauce, rozwijał zainteresowania wychowanków;
- placówki współpracowały z rodzicami w zakresie: stymulowania rozwoju emocjonalno-społecznego, terapii psychologicznej, wsparcia przy nauce.

(akta kontroli str. 4-17, 20-57, 1947)

2.7. W wyniku szczegółowej analizy dokumentacji czterech rodzin, w zakresie udzielania wsparcia w formie rodziny wspierającej, ustalono że:

- Prezydent Miasta Tczewa upoważnił Dyrektora MOPS⁹¹ do ustanawiania rodziny wspierającej oraz zawierania i rozwiązywania umów z rodziną wspierającą;
- umowy o pełnienie funkcji rodziny wspierającej zostały zawarte przez Dyrektora MOPS z osobami, z bezpośredniego otoczenia dziecka, tj. z sąsiadami, którzy spełniali warunek określony w art. 30 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny;

⁸⁹ W terminie od jednego do 13 dni od powzięcia przez Ośrodek informacji o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

⁹⁰ Wszystkie zawarte w styczniu 2022 r.

⁹¹ Upoważnienie z dnia 3 stycznia 2022 r.

- we wszystkich przypadkach Dyrektor Ośrodka⁹² ustanowiła rodzinę wspierającą, po pozytywnej opinii na podstawie przeprowadzonego rodzinnego wywiadu środowiskowego, zgodnie z art. 30 ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny;
- we wszystkich przypadkach pracownik socjalny przeprowadził rodzinny wywiad środowiskowy, zgodnie z art. 11 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny;
- w umowach z rodziną wspierającą określono zakres wsparcia, wynikający z art. 107 ustawy o pomocy społecznej;
- niezgodnie z art. 31 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny, zbadane umowy nie zawierały postanowień dotyczących zasad zwrotu kosztów, związanych z udzielaniem pomocy, co opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*. W okresie objętym kontrolą nie wnioskowano o zwrot kosztów związanych z udzielaniem pomocy w formie rodziny wspierającej;
- we wszystkich przypadkach, w kwestionariuszu rodzinnego wywiadu środowiskowego, Dyrektor Ośrodka nie zamieściła podpisu na planie pracy, co opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*,
- plan pracy z rodziną zawierał zapisy odnośnie zakresu wsparcia i współpracy z asystentem rodziny, celem poprawy funkcjonowania w sferze opiekuńczo-wychowawczej;
- we wszystkich przypadkach dokumentowano zakres działań asystenta rodziny (notatki służbowe w systemie Pomost),
- w dwóch przypadkach współpraca między rodzinami biologiczną i wspierającą układała się, chętnie współpracowano z asystentem rodziny. Praca z rodziną wspierającą odbywała się zgodnie z założeniami wynikającymi z planu pracy. W związku z zadowalającymi efektami, współpraca nadal była kontynuowana (wg stanu na 4 sierpnia). Natomiast w dwóch pozostałych przypadkach, współpraca została zakończona z uwagi na niewystarczającą współpracę rodziny biologicznej z rodziną wspierającą, która nie motywowała wspieranej rodziny w zakresie prawidłowego pełnienia ról społecznych, dbania o czystość w mieszkaniu oraz wspierania w zakresie wychowywania i opieki nad dziećmi. W wyniku braku efektów, współpraca została zakończona.

(akta kontroli str. 1948-1969, 2069-2077, 2095-2097)

2.8. W latach 2019-2022 (do 30 czerwca) łączna liczba wydanych decyzji administracyjnych o skierowaniu osoby do korzystania ze wsparcia w mieszkaniu chronionym (mieszkania wspierane), w tym przyznające świadczenia wynosiła odpowiednio: 17, 16, 16 i siedem. Nie było natomiast decyzji odmawiających przyznania świadczenia oraz decyzji, od których złożono odwołania. Nie było również wniosków pozostawionych bez rozpatrzenia.

Badania pięciu losowo wybranych spraw zakończonych wydaniem decyzji administracyjnych⁹³ dotyczących objęcia wsparciem w formie mieszkania chronionego, wykazało, że:

- we wszystkich przypadkach wnioski w sprawie przyznania wsparcia były kompletne, a wnioskodawcy spełniali warunki do skorzystania ze wsparcia, tj.: choroba, niepełnosprawność;
- wydanie decyzji poprzedzono wymaganymi uzgodnieniami (art. 53 ust. 9 ustawy o pomocy społecznej), które spełniały wymogi określone w art. 53 ust. 10 tej ustawy;

⁹² Upoważnienie Prezydenta Miasta Tczewa z dnia 3 stycznia 2022 r. dot. ustanawiania rodziny wspierającej oraz zawierania i rozwiązywania umów z rodziną wspierającą.

⁹³ Dwie decyzje administracyjne wydane przed ogłoszeniem w Polsce stanu epidemii COVID-19, dwie decyzje wydane po 20 marca 2020 r. oraz jedna decyzja odmowna.

- we wszystkich przypadkach przeprowadzono wywiad środowiskowy, zgodnie z § 2 rozporządzenia w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego oraz art. 107 ustawy o pomocy społecznej;
- wszystkie decyzje zawierały wymagane elementy, określone przepisami art. 107 § 1 i § 3 kpa i art. 127 § 1 kpa, a także zawierały pouczenie o konieczności niezwłocznego poinformowania Ośrodka o każdej zmianie sytuacji osobistej, dochodowej i majątkowej (o której mowa w art. 109 ustawy o pomocy społecznej). Decyzje zostały wydane miesięcznym terminie, zgodnie z art. 35 § 3 kpa;
- wszystkie wydane decyzje obejmowały wsparciem mężczyzn, a okres pobytu w mieszkaniu chronionym wynosił od trzech do dziewięciu lat.

Dyrektor wyjaśniła, że w okresie objętym kontrolą kobiety nie ubiegały się o miejsce w mieszkaniu chronionym. W trakcie prowadzonej pracy socjalnej w środowisku nie stwierdzono potrzeby zapewnienia kobietom miejsc w mieszkaniu chronionym. Wyjaśniła, że kobiety korzystały ze wsparcia i usług Środowiskowego Domu Samopomocy, w którym korzystały z treningów, m.in.: dbania o wygląd zewnętrzny, nauki higieny, gospodarowania środkami finansowymi.

(akta kontroli str. 602, 1970-1985)

2.9. W okresie objętym kontrolą wpłynął jeden wniosek w sprawie skierowania osoby do domu dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży⁹⁴.

Badanie dokumentacji przedmiotowej sprawy wykazało, że:

- wniosek został złożony w ośrodku pomocy społecznej właściwym ze względu na miejsce zamieszkania wnioskodawcy, zgodnie z § 5 ust. 4 rozporządzenia w sprawie domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży⁹⁵, w dniu 10 maja 2022 r.;
- wnioskodawcą była kobieta w ciąży, która w dniu 27 kwietnia 2022 r. została przyjęta do DMD bez wydania decyzji administracyjnej o skierowaniu do DMD, w związku z sytuacją zagrożenia jej bezpieczeństwa lub zdrowia, tj. w trybie określonym w § 5 ust. 9 ww. rozporządzenia;
- niezgodnie z § 5 ust. 6 rozporządzenia w sprawie domów dla matek, MOPS nie przekazał staroście najbliższego powiatu prowadzącego DMD lub zlecającego prowadzenie DMD, który wydaje decyzję administracyjną o skierowaniu do domu dokumentów, o których mowa w § 5 ust. 5 rozporządzenia w sprawie domów dla matek, co szczegółowo opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*;
- Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Gdańsku⁹⁶ w pismach z dnia 30 maja 2022 r. i 25 sierpnia 2022 r. poinformował MOPS, że właściwy ze względu na miejsce zamieszkania ośrodek pomocy społecznej kompletuje dokumenty niezbędne do skierowania do DMD, w terminie 14 dni i przekazuje je do starosty najbliższego powiatu prowadzącego dom lub zlecającego prowadzenie domu, który wydaje decyzję o skierowaniu do domu;
- kobiecie, na jej wniosek, dwukrotnie przyznano pomoc w formie zasiłku celowego na pokrycie kosztów pobytu w DMD;
- kobieta przebywała w DMD od dnia 27 kwietnia 2022 r. do dnia 30 sierpnia 2022 r.;
- pismem z dnia 9 września 2022 r. Dyrektor Ośrodka poinformowała MOPR w Gdańsku, iż z dniem 5 września kobieta wycofała wniosek (złożony w dniu 10 maja 2022 r.), z uwagi na brak miejsc w DMD.

⁹⁴ Dalej: „DMD”.

⁹⁵ Rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 17 stycznia 2022 r. w sprawie domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży (Dz. U. poz. 150), które uchylilo z dniem 8 lutego 2022 r. rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z dnia 8 marca 2005 r. w sprawie domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży (Dz. U. Nr 43 poz. 418).

⁹⁶ Dalej: „MOPR”.

W trakcie czynności kontrolnych NIK, po urodzeniu przez kobietę dziecka, MOPS udzielił jej oraz dziecku wsparcia w formie rzeczowej oraz finansowej. Kobiecie udzielono ponadto pomocy w znalezieniu mieszkania. W związku z trudną sytuacją materialno-bytową, rodzinną, mieszkaniową i życiową przyznano świadczenia w formie zasiłków: celowego⁹⁷, okresowego⁹⁸ oraz świadczenia pieniężnego na zakup żywności w ramach wieloletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu⁹⁹”. Wszystkie wypłaty były realizowane na konto bankowe świadczeniobiorcy. Ponadto udzielono wsparcia w formie asystenta rodziny na okres sześciu miesięcy, który udzielił pomocy w złożeniu dokumentacji do ZUS, w celu otrzymania świadczeń pieniężnych, tj.: zasiłku rodzinnego, jednorazowej zapomogi z tyt. urodzenia dziecka, świadczenia rodzicielskiego oraz wychowawczego.

(akta kontroli str. 1986-2030, 2069-2073, 2087-2092)

2.10. W latach 2019-2022 (do 30 czerwca) łączna liczba wydanych decyzji w sprawie skierowania do DDP (pozytywnych) wynosiła odpowiednio: 148, 79, 124 i 59. Miejsce w DDP przyznano 78, 65, 68 i 56 osobom. Nie było natomiast decyzji odmawiających przyznania świadczenia oraz decyzji, od których złożono odwołania. Nie było również wniosków pozostawionych bez rozpatrzenia.

W wyniku szczegółowej analizy pięciu spraw zakończonych wydaniem decyzji o skierowaniu do DDP¹⁰⁰, ustalono że:

- we wszystkich sprawach, wnioski w sprawie przyznania pomocy były kompletne;
- wnioskodawcy spełniali warunki do skorzystania ze wsparcia (niepełnosprawność wymagająca częściowej opieki i pomocy, choroba), a występujące w zbadanych sprawach okoliczności uzasadniały przyznanie wnioskowanej pomocy;
- wydanie objętych badaniem decyzji nie zostało poprzedzone wymaganymi uzgodnieniami, uwzględniającymi zakres usług i zasady ponoszenia odpłatności, niezgodnie z § 3 uchwały Nr XXXV/305/2009 Rady Miejskiej w Tczewie¹⁰¹ z dnia 25 czerwca 2009 r., co opisano w sekcji „*Stwierdzone nieprawidłowości*”;
- w czterech sprawach przeprowadzono wywiad środowiskowy zgodnie z art. 107 ustawy o pomocy społecznej. W jednej sprawie nie przeprowadzono wywiadu, co opisano w sekcji „*Stwierdzone nieprawidłowości*”;
- trzy decyzje wydano w ciągu miesiąca od dnia złożenia wniosków. Dwie decyzje wydano z przekroczeniem dwumiesięcznego terminu, o którym mowa w art. 35 § 3 kpa (opóźnienie wynosiło odpowiednio 23 i 27 dni) oraz nie zawiadomiono strony o niezakończonym terminie, co opisano w sekcji „*Stwierdzone nieprawidłowości*”;
- wszystkie decyzje zawierały wymagane elementy, określone przepisami art. 107 § 1 i § 3 kpa, w tym pouczenie o przysługującym trybie odwoławczym, a także pouczenie o konieczności niezwłocznego poinformowania Ośrodka o każdej zmianie sytuacji osobistej, dochodowej i majątkowej;
- decyzje nie były zmieniane.

(akta kontroli str. 2031-2046, 2069-2073, 2095-2097)

2.11. Uchwałą Nr XXXV/305/2009 z dnia 25 czerwca 2009 r. Rada Miejska w Tczewie ustaliła zasady ponoszenia odpłatności za pobyt w ośrodkach wsparcia i mieszkaniach chronionych oraz zwrotu wydatków za usługi świadczone w ośrodkach

⁹⁷ Decyzja nr ŚPS.422.001366.09.2022 z dnia 7 września 2022 r.

⁹⁸ Decyzja nr ŚPS.422.001368.09.2022 z dnia 7 września 2022 r.

⁹⁹ Decyzja nr ŚPS.422.001369.09.2022 z dnia 7 września 2022 r.

¹⁰⁰ Lata 2019-2022.

¹⁰¹ Z dnia 25 czerwca 2009 r. w sprawie ustalenia zasad ponoszenia odpowiedzialności za pobyt w ośrodkach wsparcia i mieszkaniach chronionych oraz zwrotu wydatków za usługi świadczone w ośrodkach wsparcia.

wsparcia. Ponadto Prezydent Miasta wprowadził zarządzenia¹⁰², w sprawie ustalenia średniego miesięcznego kosztu pobytu w Dziennym Domu Pobytu.

W wyniku szczegółowej analizy 10 decyzji określających wysokość odpłatności za pobyt w DDP (pięć) i mieszkaniach chronionych (pięć)¹⁰³, ustalono że:

- we wszystkich przypadkach prawidłowo wyliczono dochód przypadający na jedną osobę, co było zgodne z rozporządzeniem w sprawie zweryfikowanych kryteriów dochodowych oraz kwot świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej¹⁰⁴;
- w dziewięciu przypadkach prawidłowo wyliczono wysokość opłat, natomiast w jednym przypadku zaniżono wysokość odpłatności za pobyt w DDP (w wyniku kontroli wewnętrznej przeprowadzonej w Ośrodku). Następnie zmieniono wysokość opłaty bez zgody strony, co opisano w sekcji „*Stwierdzone nieprawidłowości*”;
- w przypadku pobytu w mieszkaniu chronionym, prawidłowo stosowano zwolnienia częściowe z opłat za czynsz i podatek od nieruchomości;
- decyzje nie były zmieniane.

(akta kontroli str. 2047-2048, 2069-2073)

2.12. W wyniku szczegółowej analizy losowo wybranych trzech¹⁰⁵ spraw, dotyczących przemocy w rodzinie ustalono, że:

- w dwóch przypadkach procedurę NK wszczęli funkcjonariusze Policji, w tym w dwóch przypadkach ponownie procedurę NK wszczęli pracownicy socjalni. Trzy osoby posiadały wcześniej NK;
- wypełnienie formularza „NK – A” nastąpiło bez obecności osoby, wobec której istniało podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie;
- wypełnione formularze NK zostały terminowo przekazane do przewodniczącego ZI (tego samego dnia lub w ciągu dwóch dni);
- rozmowę z osobą, co do której istniało podejrzenie, że była dotknięta przemocą w rodzinie, przeprowadzono w siedzibie MOPS lub KPP;
- w ramach procedury NK pracownik socjalny we wszystkich przypadkach zdiagnozował sytuację i potrzeby osoby, co do której istniało podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie;
- we wszystkich przypadkach udzielono kompleksowych informacji o możliwościach uzyskania pomocy m.in.: psychologicznej, prawnej, socjalnej oraz pomocy medycznej;
- we wszystkich przypadkach przeprowadzono rozmowy z osobami, wobec których istniało podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie, na temat konsekwencji stosowania przemocy oraz poinformowano o możliwości podjęcia leczenia lub terapii oraz udziału w programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych;
- we wszystkich przypadkach nastąpiło zakończenie procedury NK, z uwagi na ustanie przemocy w rodzinie oraz zrealizowanie indywidualnego planu pomocy;
- o zakończeniu procedury NK powiadomiono podmioty uczestniczące w procedurze.

(akta kontroli str. 2049-2054)

2.13. W okresie pandemii COVID-19 w ramach pomocy osobom i rodzinom objętym izolacją lub kwarantanną, w Mieście realizowano program osłonowy „Wspieraj

¹⁰² Nr 77/2019 z dnia 1 marca 2019 r. - średni miesięczny koszt pobytu podopiecznego w Dziennym Domu Pobytu w Zespole Opiekuńczym MOPS wynosił 600,51 zł, Nr 75/2020 z dnia 26 marca 2020 r. - wynosił 759 zł, Nr 71/2021 z dnia 22 marca 2021 r. - wynosił 815 zł, Nr 96/2022 z dnia 21 marca 2022 r. - wynosił 980 zł.

¹⁰³ Badaniem objęto decyzje poddane badaniu w pkt 2.8 i 2.10 niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

¹⁰⁴ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 14 lipca 2021 r., (Dz.U. z 2021 poz. 1296).

¹⁰⁵ Po jednej z każdego roku 2019-2021.

seniora" - Solidarnościowy Korpus Wsparcia Seniorów¹⁰⁶, finansowany ze środków Funduszu Przeciwdziałania COVID-19. Usługa wsparcia dla seniorów przysługiwała osobom, które:

- ukończyły 70 lat,
- pozostawały w domu w związku z zagrożeniem COVID-19 i potrzebowały wsparcia w zakresie dostarczenia zakupów obejmujących artykuły podstawowej potrzeby, w tym artykuły spożywcze, środki higieny osobistej,
- nie miały możliwości uzyskania wsparcia od innych osób (rodziny, sąsiadów).

Ośrodek realizował Program na podstawie deklaracji przystąpienia pomiędzy MOPS a Hufcem ZHP Tczew im. Władysława Sławomira Jurgo¹⁰⁷.

W latach 2020¹⁰⁸-2021 wsparciem zostało objętych łącznie 81 osób (odpowiednio: 24¹⁰⁹ i 57) i polegało ono na zapewnieniu pomocy dla Seniorów w wieku 70 lat i więcej, którzy w obowiązującym stanie epidemii zdecydowali się na pozostanie w domu. Usługa wsparcia polegała w szczególności na dostarczeniu zakupów obejmujących artykuły podstawowej potrzeby, w tym artykuły spożywcze, środki higieny osobistej oraz załatwienie niezbędnych spraw urzędowych.

MOPS w czasie realizacji programu korzystał z pomocy m.in.: wolontariuszy w ramach współpracy z Hufcem ZHP Tczew im. Władysława Sławomira Jurego oraz tczewskich kurierów rowerowych.

Wydatki poniesione na realizację Programu wyniosły łącznie 30 097,03 zł (z tego w kwocie 6 000,85 zł ze środków własnych Miasta oraz w kwocie 24 096,18 zł z dotacji). W 2020 r. wydatkowano ogółem 16 407,26 zł (odpowiednio: 3 281,45 zł¹¹⁰ i 13 125,81 zł¹¹¹), w 2021 r. - 13 689,77 zł (z dotacji), tj.: dodatki dla osób realizujących zadania projektu - 11 575,98 zł, art. biurowe - 600,24 zł, środki ochrony osobistej - 1 314,27 zł, doładowanie do telefonu komórkowego - 199,28 zł.

Dotacja została wydatkowana zgodnie z przeznaczeniem.

(akta kontroli str. 2058-2068, 2093)

Stwierzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W dwóch z czterech objętych badaniem spraw dot. pracy z rodzinami przeżywającymi trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, przed przydzieleniem rodzinie asystenta rodziny nie przeprowadzono wywiadu środowiskowego, co było niezgodne z art. 11 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny w związku z art. 107 ustawy o pomocy społecznej. Zgodnie z art. 11 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny, w przypadku gdy ośrodek pomocy społecznej poweźmie informację o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, pracownik socjalny przeprowadza w tej rodzinie wywiad środowiskowy, na zasadach określonych w ustawie o pomocy społecznej.

Dyrektor wyjaśniła, że w badanych sprawach nie przeprowadzono wywiadu środowiskowego z uwagi na przeoczenie oraz uwarunkowania pandemii COVID-19. Wyjaśniła, że rodziny objęte badaniem korzystały już wcześniej ze wsparcia asystenta rodziny i były znane Ośrodkowi.

¹⁰⁶ Zarządzeniem Nr 28a/2020 z dnia 22 października 2020 r. i Nr 36/2022 z dnia 30 grudnia 2020 r. Dyrektor MOPS w Tczewie wprowadziła regulamin świadczenia pomocy w ramach Rządowego Programu „Wspierania Seniora”.

¹⁰⁷ Przystąpienie do programu od dnia 20 października 2020 r. do 31 grudnia 2020 r.

¹⁰⁸ Od dnia 20 października 2020 r.

¹⁰⁹ W tym cztery osoby skorzystały więcej niż jeden raz.

¹¹⁰ Wydatki dotyczyły zatrudnienia osób do realizacji zadania).

¹¹¹ Z tego na zatrudnienie osób do realizacji zadania - 3 025,81 zł, na dodatki zadaniowe dla pracowników - 1300,00 zł, na zakup materiałów środków ochrony osobistej - 650,00 zł, zakup laptopa - 5 800,00 zł, zakup telefonu + starter i doładowania - 1 100,00 zł, art. biurowe - 250,00 zł, bilety na przejazdy komunikacją miejską dla wolontariuszy - 500,00 zł, ubezpieczenie OC dla wolontariuszy - 500,00 zł.

Odnosząc się do powyższych wyjaśnień NIK wskazuje, że uwarunkowania pandemii COVID-19 nie stanowią wystarczającego usprawiedliwienia dla stwierdzonej nieprawidłowości. Należy wskazać, że wyłączenie przeprowadzenia wywiadów na podstawie art. 15o ustawy COVID-19¹¹² dotyczyło osób korzystających ze stałych form pomocy, co w powyższych przypadkach nie miało miejsca.

W trakcie czynności kontrolnych NIK (21 września 2022 r.) przedłożono dokumentację dwóch spraw w zakresie ponownego przyznania rodzinom asystenta rodziny, z uwagi na problemy opiekuńczo-wychowawcze. W przedmiotowej sprawie dokonano analizy sytuacji rodziny, przygotowano plan pracy z rodziną oraz przeprowadzono wywiad środowiskowy.

(akta kontroli str. 1921-1946, 2069-2077, 2095-2162)

2. W jednej z czterech objętych badaniem spraw dot. pracy z rodzinami przeżywającymi trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, mimo objęcia rodziny wsparciem asystenta rodziny, nie dopełniono wymogów formalnych polegających na wystąpieniu przez pracownika socjalnego z wnioskiem do Dyrektora MOPS o przydzielenie asystenta rodziny, co było niezgodne z art. 11 ust. 3 i ust. 4 pkt 1 ustawy o wspieraniu rodziny.

Dyrektor wyjaśniła, że było to wynikiem przeoczenia oraz nadmiaru obowiązków służbowych.

W trakcie czynności kontrolnych (21 września 2022 r.) przedłożono dokumentację powyższej sprawy dot. ponownego przyznania rodzinie asystenta rodziny, z uwagi na problemy opiekuńczo-wychowawcze. W aktach przedmiotowej sprawy znajdował się wniosek pracownika socjalnego oraz zgoda Dyrektora o udzielenie rodzinie wsparcia w formie asystenta rodziny.

(akta kontroli str. 1921-1946, 2069-2077, 2095-2097, 2163-2179)

3. W czterech umowach podpisanych przez Dyrektora MOPS z rodzinami wspierającymi, nie zawarto postanowień dotyczących zasad zwrotu kosztów związanych z udzielaniem pomocy, co było niezgodne z art. 31 ust. 1 w związku z art. 29 ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny. Umowa powinna określać zasady zwrotu kosztów związanych z udzielaniem pomocy, tj.: opieki i wychowania dziecka, prowadzenia gospodarstwa domowego oraz kształtowania i wypełniania podstawowych ról społecznych.

Dyrektor wyjaśniła, że było to wynikiem przeoczenia.

W dniu 21 września 2022 r. Dyrektor Ośrodka wydała zarządzenie Nr 17/2022, w sprawie określenia wzoru umowy z rodziną wspierającą, w którym zawarto postanowienia dotyczące zasad zwrotu kosztów związanych z udzieleniem pomocy.

(akta kontroli str. 1948-1969, 2069-2077, 2083-2086, 2095-2097)

4. W czterech wywiadach środowiskowych sporządzonych w sprawach dotyczących udzielenia wsparcia w formie rodziny wspierającej, Dyrektor MOPS nie zatwierdziła planu pracy z rodziną (brak podpisu przewidzianego na formularzu).

Dyrektor wyjaśniła, że brak podpisu stanowił przeoczenie. Wskazała ponadto, że wynikało to ze zmiany przepisów dot. formularzy rodzinnego wywiadu środowiskowego (zmiany rozporządzenia Ministra Rodziny i Polityki Społecznej

---

¹¹² Ustawa z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U z 2021 r. poz. 2095 ze zm.).

z dnia 8 kwietnia 2021 r.) oraz, że aktualnie każdy plan pomocy podlega weryfikacji oraz zatwierdzeniu przez nią.

W trakcie czynności kontrolnych w dniu 21 września 2022 r. uzupełniono kwestionariusze wywiadu środowiskowego stosownymi podpisami.

(akta kontroli str. 1948-1969, 2069-2077, 2095-2097)

5. MOPS nie przekazał do starosty najbliższego powiatu prowadzącego DMD lub zlecającego prowadzenie DMD, skompletowanych dokumentów, celem wydania decyzji administracyjnej w sprawie skierowania do DMD osoby, która w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa lub zdrowia została przyjęta do DMD bez wydania stosownej decyzji. Było to niezgodne z § 5 ust. 6 rozporządzenia Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 17 stycznia 2022 r. w sprawie domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży¹¹³, który stanowi, że ośrodek pomocy społecznej winien w terminie 14 dni przesłać staroście powiatu prowadzącego dom lub zlecającego prowadzenie domu dokumenty, o których mowa w ust. 5, który niezwłocznie wydaje taką decyzję, bądź decyzję administracyjną o odmowie skierowania do domu.

Dyrektor wyjaśniła, że w powyższej sprawie posiłkowano się informacją otrzymaną z MOPR w Gdańsku, z której wynikało, że wszystkie miejsca w DMD były zajęte. Ponadto wyjaśniła, że z otrzymanych ustnych informacji ze Starostwa Powiatowego w Tczewie wynikało, że nie prowadzi ono i nie zleca prowadzenia DMD. Wyjaśniła, że Ośrodek podjął działania mające na celu pomoc kobiecie, wydając decyzje przyznające pomoc w formie zasiłku celowego. Ponadto po urodzeniu dziecka zapewniono jej pomoc w wynajęciu mieszkania. Przyznano również pomoc rzeczową, finansową oraz wsparcie w formie asystenta rodziny. Pracownicy socjalni Ośrodka podjęli działania dot. wyposażenia mieszkania oraz przy wypełnieniu i złożeniu wniosków o przyznanie świadczeń z zabezpieczenia społecznego.

Powyższe wyjaśnienia nie stanowią, zdaniem NIK, wystarczającego usprawiedliwienia nieprzekazania właściwemu staroście skompletowanych dokumentów celem wydania decyzji administracyjnej w sprawie skierowania do DMD.

Jednocześnie stwierdzono, że zakres wsparcia udzielonego kobiecie w trakcie kontroli (po opuszczeniu przez nią DMD) był adekwatny do potrzeb.

(akta kontroli str. 1986-2030, 2069-2073)

6. We wszystkich pięciu badanych sprawach dot. udzielenia pomocy w formie pobytu w DDP wysokość odpłatności za pobyt w DDP została ustalona bez uzgodnień z osobą kierowaną, dotyczących zakresu usług i zasad ponoszenia odpłatności, co było niezgodne z § 3 uchwały Nr XXXV/305/2009 Rady Miejskiej w Tczewie z dnia 25 czerwca 2009 r., w sprawie ustalenia zasad ponoszenia odpłatności za pobyt w ośrodkach wsparcia oraz zwrotu wydatków za usługi świadczone w ośrodkach wsparcia¹¹⁴. Dyrektor wyjaśniła, że wydanie decyzji poprzedzono ustnymi uzgodnieniami, dokonywanymi w trakcie przeprowadzania wywiadu środowiskowego z osobą kierowaną.

W dokumentacji przedłożonej w trakcie czynności kontrolnych, w wywiadach środowiskowych brak było adnotacji o ustnych uzgodnieniach.

Zdaniem NIK ustalenie wysokości odpłatności za pobyt w DDP powinien odbywać się poprzez udokumentowane uzgodnienia z osobą kierowaną, dotyczące zakresu usług i zasad ponoszenia odpłatności.

¹¹³ Vide:przypis 96

¹¹⁴ Dz. Urz. Woj. Pom. z dnia 8 lipca 2019 r., poz. 3251.

Dyrektor wyjaśniła również, że od 2022 r. decyzje poprzedzane są pisemnymi uzgodnieniami, co potwierdzono przedłożeniem uzgodnienia Nr 1/2022 z dnia 14 września 2022 r.

(akta kontroli str. 2031-2046, 2069-2073, 2094-2097)

7. W dwóch z pięciu objętych badaniem decyzji administracyjnych dot. udzielenia pomocy w formie pobytu w DDP stwierdzono:
- przekroczenie dwumiesięcznego terminu, o którym mowa w art. 35 § 3 kpa, tj.: wydanie decyzji nastąpiło po upływie dwóch miesięcy i 23 dni oraz dwóch miesięcy i 27 dni od dnia wszczęcia postępowania. Zgodnie z art. 35 § 3 kpa, załatwienie sprawy wymagającej postępowania wyjaśniającego powinno nastąpić nie później niż w ciągu miesiąca, a sprawy szczególnie skomplikowanej - nie później niż w ciągu dwóch miesięcy od dnia wszczęcia postępowania.
  - niezawiadomienie stron o niezakończonym postępowaniu w terminie, co było niezgodne z art. 36 § 1 kpa, który stanowi, że o każdym przypadku niezakończonym postępowaniu w terminie organ administracji publicznej jest obowiązany zawiadomić strony, podając przyczyny zwłoki, wskazując nowy termin załatwienia sprawy oraz pouczając o prawie do wniesienia ponaglenia.

Dyrektor wyjaśniła, że niezakończenie spraw w ustawowym terminie spowodowane było pandemią COVID-19 oraz wykonywaniem pracy z ograniczoną liczbą pracowników w trybie zdalnym.

(akta kontroli str. 2031-2046, 2069-2073)

8. Decyzją nr ŚPS.437.000610.10.2021 z dnia 6 października 2021 r., wydaną z urzędu, niezgodnie z art. 106 ust. 5 ustawy o pomocy społecznej, zmieniono na niekorzyść strony, bez jej zgody, decyzję przyznającą prawo do korzystania ze wsparcia w DDP¹¹⁵, w związku z ustaleniami kontroli wewnętrznej Urzędu Miejskiego w Tczewie, dotyczącymi ustalenia w nieprawidłowej wysokości odpłatności za pobyt w DDP (w pierwotnie wydanej decyzji zaniżono opłatę łącznie o 678,49 zł¹¹⁶).

Dyrektor wyjaśniła, że w wyniku kontroli wewnętrznej ustalono, że w jednym przypadku błędnie ustalono wysokość opłaty za pobyt w DDP (w zaniżonej wysokości). Zaleceniem tej kontroli była zmiana decyzji i ustalenie opłaty za pobyt w wyższej wysokości. Ośrodek wydał kolejną decyzję administracyjną zmieniającą decyzję bez udokumentowanej zgody strony. Klientka o zmianie decyzji dot. zmiany odpłatności za pobyt w DDP została poinformowana telefonicznie, a nie pisemnie z uwagi na przeoczenie. Ponadto w uzasadnieniu nie wskazano głównych przesłanek zmiany decyzji, które zostały określone w art. 106 ust. 5 ustawy o pomocy społecznej.

(akta kontroli str. 2047-2048, 2069-2073, 2183)

Odnosząc się do powyższych wyjaśnień NIK wskazuje, że przywołany w podstawie prawnej ww. decyzji zmieniającej art. 106 ust. 5¹¹⁷ dopuszcza zmianę decyzji administracyjnej na niekorzyść strony bez jej zgody w przypadku: zmiany przepisów prawa, zmiany sytuacji dochodowej lub osobistej strony, pobrania nienależnego świadczenia, a także wystąpienia przesłanek, o których mowa w art. 11, art. 12 i art. 107 ust. 5 ustawy. W przedmiotowej sprawie nie zaistniała żadna z ww. przesłanek. Błędne wyliczenie przez pracownika wysokości opłaty za pobyt w DDP stwierdzone w wyniku kontroli wewnętrznej, nie stanowiło podstawy do zmiany przedmiotowej decyzji.

¹¹⁵ Decyzja nr ŚPS.437.000268.05.2021 z dnia 14 maja 2021 r.

¹¹⁶ Za miesiąc: maj 2021 r. - zniżenie kwoty o 67,24 zł, od czerwca do października 2021 r. - po 122,25 zł.

¹¹⁷ W podstawie błędnie wskazano art. 106 ust. 1.

OCENA CZĄSTKOWA

W okresie pandemii COVID-19 osoby i rodziny przeżywające trudności otrzymały wsparcie w formach pomocy dostępnych w Ośrodku.

Właściwie udzielano pomocy rodzinom w wypełnieniu ich funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz osobom dotkniętym przemocą w rodzinie w uzyskaniu mieszkania. W przypadkach tego wymagających, podejmowano działania, w wyniku których, osobom i rodzinom przeżywającym trudności zapewniano schronienie oraz prawidłowo wykonywano zadania w zakresie dożywiania dzieci i młodzieży. Prawidłowo udzielano również poradnictwa specjalistycznego w ramach pomocy interwencyjnej świadczonej wobec osób będących w kryzysie. Realizowano również programy osłonowe, w zakresie wsparcia osób i rodzin będących w kryzysie, osiągając zamierzone cele. Pracownicy socjalni prawidłowo wykonywali czynności w ramach prowadzonych procedur NK.

Udzielając osobom potrzebującym niezbędnego wsparcia MOPS nie zawsze przestrzegał obowiązujących przepisów. Stwierdzono przypadki nieprzeprowadzenia wywiadu środowiskowego przed przydzieleniem rodzinie asystenta rodziny. Badane umowy dot. udzielenia wsparcia w formie rodziny wspierającej, nie zawierały postanowień dot. zasad zwrotu kosztów. W jednym przypadku nie przekazano do starosty najbliższego powiatu prowadzącego DMD lub zlecającego prowadzenie DMD skompletowanych dokumentów dot. wydania skierowania do DMD. Nie wszystkie decyzje administracyjne dot. udzielenia pomocy w formie pobytu w DDP, wydano z dochowaniem ustawowego terminu. W jednym przypadku - jak ustaliła kontrola wewnętrzna - błędnie ustalono wysokość odpłatności za pobyt w DDP.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

Wnioski

1. Kontynuowanie działań w celu spełnienia wymogu dotyczącego liczby zatrudnionych pracowników socjalnych, określonego w art. 110 ust. 11 ustawy o pomocy społecznej.
2. Zapewnienie przekazywania właściwemu staroście wymaganych dokumentów związanych z kierowaniem matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży do DMD.
3. Terminowe załatwianie spraw dotyczących pomocy w formie pobytu w DDP, a w przypadku niezakończonych spraw w terminie – zawiadamianie stron z podaniem przyczyn zwłoki i nowego terminu załatwienia sprawy.
4. Podjęcie działań w celu stwierdzenia nieważności wydanej bez podstawy prawnej decyzji nr ŚPS.437.000610.10.2021 z dnia 6 października 2021 r., dotyczącej zmiany wysokości opłaty za pobyt w DDP.

Uwagi

Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Gdańsku. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Gdańsk, dnia 28 października 2022 r.

Kontroler
Joanna Szychalewska
specjalista kontroli państwowej

Szychalewska
.....
podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Gdańsku

p.o.Dyrektor

Waborowski Tomasz
.....
podpis

